ПĔТĔМ ТĔНЧЕРИ ПРОЛЕТАРИСЕМ, ПĔРЛЕШĔР!

КОММУНИЗМ ЯЛАВĔ

Совет Союзĕнчи Коммунистсен партийĕн Чăваш обкомĕпе Шупашкар хула комитечĕн тата Чăваш АССР Верховнăй Совечĕпе Шупашкар хула Совечĕн хаçачĕ

1953 çул Ноябрь 7 ШăМАТКУН № 218 (9127) Хакĕ 20 пус. 36-мĕш çул тухать.

Сывă пултăр Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарни!

Ленин—Сталин ялавĕ айĕнче, Коммунистсен партийĕ ертсе пынипе, малалла—коммунизм çĕнтерĕвĕ патне!

Малалла, коммунизм çĕнтерĕвĕ патне!

Паян—пысăк уяв.

Совет çĕршывĕнчи мĕнпур хуласемпе ялсенче паян ĕçсыннисен савăнăçлă пухăвĕсемпе митингĕсем, хăватлă демонстрацийĕсем пулса иртеççĕ.

Пирĕнпе пĕрле, паттăр совет халăхĕпе пĕрле, ку уява урăх çĕршывсенчи ĕçсыннисем те пысăк çĕкленӳпе чысласа палăртаççĕ. Çĕр чăмăрĕ çинчи халăхсем çĕршер чĕлхепе паян çапла калаççĕ:

— Сывă пултăр Аслă Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕ—халăхсен туслăхĕпе мухтавĕн никĕсĕ, пĕтĕм тĕнчери мирĕн никам аркатайми çирĕп тĕрекĕ!

— Сывă пултăр Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарни!

Вăтăр ултă çул каялла пирĕн çĕршыври ĕçсыннисем В. И. Ленин пăхса ситĕнтернĕ Коммунистсен партийĕ ертсе пынипе, помещиксен тата капиталистсен влаçне сирпĕтсе антарчĕç, Совет влаçĕ туса хучĕç. Çак 36 çул хушшинче Совет Союзĕ кĕрешӳсемпе çĕнтерӳсен çулĕпе пĕрмай малалла кайса пычĕ.

Совет халăхĕ парти туса хатĕрленĕ плана—çĕршыва социализмла индустрилемелли тата ялхуçалăхне коллективизацилемелли плана ăнăçлă пурнăçларĕ. Çавă вăл пирĕн çĕршыва малалла питĕ пысăк утăм тума май пачĕ. Пирĕн çĕршыв вая юлнă, чухăн тата юхăннă çĕршывран хăватлă индустриллĕ-колхозлă социализмла держава пулса тăчĕ.

Коммунистсен партийĕ ертсе пынипе совет халăхĕ историре чи малтан çĕнĕ обществăлла строй—социализм турĕ. Социализм çĕнтерни пирĕн çĕршывра ĕçсĕрлĕхе цĕтерчĕ тата халăхсен пурнăçне тĕпренĕх лайăхлатрĕ, ĕçсыннисене пуян та культурăллă пурăнма кирлĕ условисене пурне те туса пачĕ.

Пирĕн çĕршывра чăннипех культурăллă революци туса ирттернĕ. Ленинла-сталинла наци политикине пурнăçласа, Коммунистсен партийĕ Россиăри халăхсене нумай ĕмĕрсем хушши пынă социальнăй тата национальнăй пусмăртан ирĕке кăларчĕ, ĕлĕкрех пусмăртă пурăннă халăхсем экономикăпа культура тĕлĕшĕнчен вая юлнине пĕтерчĕ. Пирĕн Тăван çĕршыври пур нацисем те пĕрлĕхлĕ туслă çемьене пĕтĕçрĕç. Социализм çĕнтернĕ никĕс çинче совет обществине малалла илсе пыракан вăйсем — моральлĕ-политикăллă пĕрлĕх, совет халăхĕсен туслăхĕ, совет патриотизмĕ аталанса тĕреклĕнчĕç.

Коммунистсен партийĕ ертсе пынипе пирĕн çĕршыв коммунизм çĕнтерĕвĕ патне ăнăçлăн пырать. Партин XIX-мĕш съезчĕ йышăннă историллĕ решенисем пурнăçланаççĕ. Совет çĕршывĕн обществăлла пуянлăхĕсем пĕрмай ӳсеççĕ. Совет государстви çирĕпленнĕçемĕн çирĕпленет. Ĕçсыннисен пурнăçĕ куллен лайăхланать. Халăха кирлĕ таварсен хакĕ кашни çулах йӳнелет. Халăха вĕрентес, сывлăха сыхлас тата ытти ĕçсем валли миллион-миллионĕпе укçа-тенкĕ расходлаççĕ. Халăх ырлăхĕшĕн унăн материальнăй тата культурăллă ыйтăвĕсене чи тулли тивĕçтерсе пырассишĕн тимлĕн тăрăшасси Коммунистсен партийĕпе Совет правительствишĕн тĕп закон пулса тăрать.

Совет Союзĕ хуçалăхпа культура строительствин пур облаçĕсенче те пысăк ситĕнӳсем туни советла социализмла строй капитализмла стройран нумай малта тăнине кăтартса парать.

Совет Союзĕн чи малта тăракан хăватлă индустри пур. Вăл обществăлла производствăн пур отраслĕсене те çĕнĕ техникăпа хĕçпăшаллантарса пыма пултарать. Халĕ ĕнтĕ эпир апат-çимĕç промышленноçĕпе çăмăл промышленноçа, социализмла ялхуçалăхне нихçан пулман хăвăртлăхсемпе малалла аталантарма пултаратпăр Ситес 2—3 çул хушшинче хамăр çĕршыври ĕçсыннисене апат-çимĕç продукчĕсем тата çăмăл промышленноçпа апат-çимĕç промышленноçне чĕртавар питĕ нумай парса тăмалла тăвасси Коммунистсен партийĕпе Совет правительствин кучукнехи тĕп ĕçĕ пулса тăрать.

Совет халăхĕн пурнăçне малалла лайăхлатас тĕлĕшпе СССР Верховнăй Совечĕн пилĕкмĕш сессийĕ тата КПСС Центральнăй Комитечĕн сентябрьти Пленумĕ йышăннă решенисем пурнăçа кĕрсе пыраççĕ СССР Министрĕсен Совечĕпе КПСС Центральнăй Комитечĕ советла суту-илĕве вăйлатас, халăх валли апат-çимĕçпе промышленность таварĕсем туса кăларассине ӳстерес енĕпе пысăк ĕçсем тăваççĕ. Çăмахран, кăçал кăна маларлăха палăртнинчев 200 миллион метр пир-авăр ытларах тĕртсе кăлараççĕ. 1940 çулхипе танлаштарсан, кăçал сахăр 70 процент, услам çу 80 процент ытларах туса кăлараççĕ. Ытти таварсем енĕпе те кăçал пысăк ӳсĕмсем пулаççĕ.

Пирĕн Тăван çĕршыв хăйĕн вăйĕсем чечекленсе ӳснĕ тапхăрта пурăнать. Вăл пĕр çĕнтерӳрен тепĕр çĕнтерӳ патне утать. Совет халăхĕ, Коммунистсен партийĕ ертсе тата çул кăтартса пынипе, коммунизмла общество тăвать. Коммунизм туса çитерме мĕн кирли пирĕн пурте пур. Совет çĕршывĕн çутçанталăк пуянлăхĕсем иксĕлми нумай. Пирĕн государство ĕçсыннисен пурнăçне лайăхлатас тесе çĕршывăн мĕнпур пуянлăхĕсемпе усă курать.

Совет халăхĕн историллĕ çĕнтерĕвĕсем урăх çĕршывсенчи ĕçсыннисене телейлĕ те савăнăçлă пурнăç тумалли çула кăтартса параççĕ Совет çĕршывĕн ырă тĕслĕхне курса, Европăри халăх демократи çĕршывĕсем социализм строительствинче çĕнĕрен те çĕнĕ ситĕнӳсем тăваççĕ. Китай Халăх Республикин хуçалăхĕпе культури нихçан пулман хăвăртлăхсемпе малалла аталанать. Çакă вăл марксизм-ленинизмăн идейисен хăватлă вăйĕсем çĕнтерсе пынине кăтартать.

Капитализмла çĕршывсенче рабочисен революциллĕ юхăмĕ пĕрмай вăйланать. Пăхăнса тăракан çĕршывсемпе колониллĕ çĕршывсенче нациллĕ ирĕклĕхшĕн кĕрешесси саралса пырать. Сабсем вĕсем мир, демократи тата социализм лагерĕн вăйĕсем ӳсе тата тĕреклене пынине, империализмла лагерĕн вăйĕсем чакса тата хавшаса пынине кăтартса параççĕ.

Пирĕн халăх хăйĕн малашлăхне витĕр курать. Аслă тĕллев аслă хастарлăх тата пултарулăхпа пуçарулăх çуратать Пĕтĕм çĕршыври пекех, пирĕн республикăра та кашни завод е фабрика, кашни колхозпа МТС, кашни рабочипе колхозник тата интеллигент коммунизм тăвас ĕçе хăйсем мĕн пама пултарнине пĕтĕмпех параççĕ. Совет çĕршывĕнче кашни кун çĕнĕ çĕнтерӳсем тунипе палăрса тăрать.

Шупашкарти электроаппаратура заводĕн коллективĕ вунă уйăхра 11 уйăхри плана тултарчĕ;

Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан колхоз юлашки икĕ çул хушшинче кашни гектартан 35-шер центнер ытла тырă туса илчĕ, çак пилĕкçуллăх вĕçленнĕ тĕле гектартан 300-шер пăт туса илессишĕн кĕрешет;

Шупашкарти пахчаллă стахановецсем Мильман, Мищенко, Романов, Королев Александрова, Сергеева тата ытти юлташсем пилĕк çулхи нормăна срокчен тултарчĕç;

Етĕрне районĕнчи Буденный ячĕпе тăракан колхозри дояркă Селиванова юлташ 10 уйăхра кашни ĕнерен 2.866 килограмм сĕт суса илчĕ;

Улатăрти пăравуссем юсакан заводри аслă технолог Илюшинпа инженер Шереметьев ертсе пыракан рационализаторсен бригадисен çĕнĕвĕсене пурнăçлани ĕç тухăçлăхне чылай ӳстерме, çулталăкра 90 пин тенкĕ перекетлеме май панă;

Сĕрпӳ районĕнчи «Богатырь» тата «Родина» колхозсен членĕсем çак кунсенче çĕнĕ гидроэлектростанци туса пĕтерсе ĕçе ячĕç.

Çак тĕслĕхсем совет çыннисен вĕресе тăракан хастарлăхне кăтартаççĕ.

Çапла, çĕнĕ çĕнтерӳсемпе кĕтсе илчĕ пирĕн халăх Аслă Октябрь уявне, çĕнĕ çĕнтерӳсемпе вăл коммунизм строительствин хăвăртлăхĕсене ӳстерет, Тăван çĕршывăн чысĕпе мухтавне çӳлерен те çӳле çĕклет.

Пирĕн ĕçе, пирĕн кĕрешĕве, пирĕн пултарулăхпа хастарлăха Коммунистсен партийĕ хавхалантарса ертсе пырать Совет обществи хăватлăн малалла пынине чарса лартма пултаракан вăйсем тĕнчере çук Пирĕн паттăр ĕçе никам та çĕнтерме пултараймасть. Эпир малалла, коммунизм çĕнтерĕвĕ патне шанчăклăн утатпăр

Сывă пултăр Совет Союзĕнчи Коммунистсен партийĕ—коммунизм тăвассишĕн кĕрешӳ ĕçре совет халăхне çул кăтартса, ертсе пыракан аслă вăй!

ССР Союзĕн Оборона Министрĕн ПРИКАЗĔ

1953 çулхи ноябрĕн 7-мĕшĕ. № 95. Мускав хули.

Юлташсем—салтаксемпе матроссем, сержантсемпе старшинасем!

Юлташсем—офицерсем, генералсемпе адмиралсем!

Паян совет халăхĕпе унăн мухтавлă Хĕçпăшаллă Вăйĕсем Октябрьти Социализмла Аслă революци вăтăр ултă çул тултарнине уявлаççĕ.

Совет Союзĕнчи ĕçсыннисем, Коммунистсен партийĕпе Правительство тавра пĕтĕçсе тăрса, пĕтĕм халăхăн государство праçникне коммунизм строительстви программине пурнăçлассишĕн пыракан кĕрешӳре çĕнĕ çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илеççĕ. Совет çыннисем паттăр ĕçленипе социализмла экономика пĕрмаях ӳсе пырать, пилĕк çуллăх план заданийĕсене ирттерсе пурнăçлаççĕ, совет наукипе культури аталанса пыраççĕ.

Партипе Правительство ялхуçалăхне хăвăрт малалла аталантарса пыма, халăха куллен кирлĕ япаласем туса кăларассине хăвăрт ӳстерме йышăннă решенисене пирĕн халăх пысăк хаваслăхпа ĕçлесе пурнăçлама тытăнчĕ Çак решенисене пурнăçа кĕртни рабочи класăн, колхоз хресченĕсен тата совет интеллигенцийĕн пурнăçне лайăхлатма май парать.

Юлашки çулталăк хушшинче Совет Союзĕпе пĕтĕм демократилле лагерь миршĕн, халăхсем вăрçă хăрушлăхĕнчен хăрамасăр пурăнмалла тăвассишĕн кĕрешсе чылай пысăк çитĕнӳсем тунă Çав вăхăтрах совет халăхĕ, империалистсем вăрçăпа тапăнас хăрушлăх пуррине асра тытса, социализмла Тăван çĕршывăн оборона хăватне мĕнпур майсемпе тĕреклетсе пырассишĕн пĕрмаях тăрăшать

Пирĕн государствăн Хĕçпăшаллă Вăйĕсем, хамăрăн халăха, Коммунистсен партине тата Совет Правительствине вĕçĕмсĕр парăнса, Октябрьте кĕрешсе илнĕ аслă ирĕклĕхе шанчăклăн сыхласа тăраççĕ тата хăйсен çапăçу ăсталăхне çине тăрса ӳстерсе пыраççĕ.

Юлташсем—салтаксемпе матроссем, сержантсемпе старшинасем, офицерсем, генералсемпе адмиралсем!

Сире Октябрьти Социализмла Аслă революци вăтăр ултă çул тултарнă ятпа саламласа сывлăх сунатăп. Сире çар ĕçĕпе политикăна вĕренес ĕçре, кучухнехи боевой техникăпа хĕçпăшала вĕрейсе алла илес ĕçре, хăвăрăн çар ĕçĕнчи тата политикăлла пĕлĕвĕрсене пуянлатас тĕлĕшпе çĕнĕ çитĕнӳсем туса пыма ырă сунатăп.

Пĕтĕм халăх праçникĕ ячĕпе çапла приказ паратăп:

Паян, ноябрĕн 7-мĕшĕнче, Тăван çĕршыв столицинче—Мускавра, союзлă республикăсен столицисенче, çавăн пекех тата Калининградра, Львовра, Хабаровскра, Владивостокра тата герой-хуласенче: Ленинградра, Сталинградра, Севастопольре тата Одессăра тупăсенчен пĕр хараç çирĕм хут персе салют памалла.

Сывă пултăр пирĕн, социализмла Тăван çĕршыв!

Сывă пулччăр паттăр совет халăхĕ тата унăн мухтавлă Çарĕпе Тинĕс-Çар Флочĕ!

Сывă пултăр Совет правительстви!

Сывă пултăр Совет Союзĕнчи Коммунистсен партийĕ!

ССР Союзĕн Оборона Министрĕ
Совет Союзĕн Маршалĕ Н. А. БУЛГАНИН.

Гидромеханизаторсен хастарлă ĕçĕ

ÇĔНĔ КАХОВКА, ноябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Каховка гидроэлектростанцийĕн строителĕсен Октябрь уявĕ умĕнхи ăмăртăвĕнче гидромеханизаторсен чылай çитĕнӳсем тунă Земснарядсен мĕнпур экипажĕсем сменăри нормăна 150—200 процент тултарса пыраççĕ 2.774 пин кубометр тăпра купаланă та ĕнтĕ. Ку вăл çулталăкри планран чылай иртет. Коллектив çавăн пекех ĕçсене йӳнетнĕ.

Хлесткин юлташ ертсе пыракан 23-мĕш номерлĕ «300-40» земснарядăн экипажĕ ĕçре чи лайăх результат кăтартнă. Канал чавнă çĕрте вăл пĕр уйăх хушшинче, планпа 73.000 кубометр çĕр чавмалла пулнă пулсан, 103.000 кубометр çĕр чавса кăларнă.

21-мĕш номерлĕ земснаряд экипажĕ те Октябрь уявĕ ячĕпе илнĕ обязательствăна ирттерсе тултарнă.

Вагон тăванансем патĕнче

РИГА, ноябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС) Ригăри вагонсем тăвакан завод коллективĕ Октябрьти революци 36 çул тултарнине ĕçри çĕнтерӳсемпе кĕтсе илет Завод вунă уйăхри плана ирттерсе тултарнă, планран ирттерсе темиçе миллион тенкĕлĕх продукци туса кăларнă.

Предприяти работникĕсем уяв тĕлне лайăх парне хатĕрленĕ. Вĕсем электропоездсем валли лайăхлатнă вагонсен малтанхи ушкăнне туса кăларнă. Вагонсем пассажирсем валли пур енчен те меллĕ пулаççĕ.

Электропоездсене чугун çулăн Рига—Кемери линийĕ çинче тĕрĕçлесе пăхнă. Вĕсем пысăк пахалăхлă пулнă.

1917 1953

СОВЕТ ÇĔРШЫВНЕ МУХТАВ!

Ĕçри çитĕнӳсемпе кĕтсе илеççĕ

ХАБАРОВСК, ноябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Хабаровск крайĕнчи пулăçсем-колхозниксем Октябрьти революци 36 çул тултарнине ĕçре çĕнтерӳ тунипе кĕтсе илеççĕ. Ĕнер Камчаткăри, Охотск тинĕсĕн çыранĕ тăрăхĕнчи тата Амур бассейнĕнчи пулă тытакан артельсем пулă тытмалли çулталăкри плана тултарнă. Иртнĕ çулхинчен пĕр миллион çурă пăт ытларах сельдь, треска, лосось тытнă.

Эпир илемлĕ çĕршывăн телейлĕ çыннисем

Октябрьти Социализмла Аслă революци пуличчен чăваш халăхĕ хăйне чи телейсĕр халăх тесе шутланă. Пурнăçĕ йывăр пирки вăл кулянnă, ассăн сывланă.

Анчах та макăрса ларман. Вăрттăн та пулин малалла пăхнă, хăй пурнăçĕн кукăрмакăр та тумхахлă. хĕсĕк çулĕсемпе малаллах тапăннă. Вăл хăй ăраскалĕнчен хăех тăрăхласа, хурлăх витĕр тарăхса кулнă. Вăл çапла каланă: «...аслă турă халăхсене телей валеçсе панă чух чăваш турри унта пулман Вăл ура сырса ларнă тет те чăваш валли телей илейменсĕрех юлнă, тет. Çавăнпа чăваш телейсĕр пулнă, тет».

Капитализм саманинче чăваш халăхĕ чăнах та чи телейсĕр халăхсенчен пĕри пулнă. Капиталистсемпе помещиксен влаçĕ ăна хĕрхенӳсĕр пăвнă, унăн пĕтĕм чĕрĕ вăйне ĕмсе илнĕ. Ăна тĕттĕмлĕх хупăрланă, тĕрлĕрен чир-чĕр пусмăрланă Телейсĕр халăх пурнăçĕ вăйсăрланса, тĕппипе пĕтсе ларасси патнелле çывхарнă...

Çак цĕтес патне çитнĕ халăха Октябрьти Аслă революци çăлса хăварчĕ.

Вилĕмсĕр Ленин ӳстерсе ситĕнтернĕ парти—хăватлă Коммунистсен партийĕ Аслă Октябрь урлă советлă çĕнĕ самана уçса пачĕ. Коммунистсен партийĕ Совет çĕрĕнче пурăнакан пур халăхсене те ирĕке кăларса пĕртан туса хучĕ; халичченхи правасăр, пĕр хисепсĕр пурăннă вак халăхсене те вăл историллĕ аслă çул çине кăларса тăратрĕ.

Акă 36 çул ĕнтĕ пирĕн чăваш халăхĕ те çак аслă çулпа пырать, хăйĕн пĕтĕм вăйне коммунизм тăвас ĕçе хурать.

Совет çĕршывĕ иртнĕ 36 çул хушшинче тунă çитĕнӳсем питех те пысăк. Вăл вăйлă индустриллĕ, машинăсемпе пуян, колхозлă, пысăк культурăллă, илемлĕ çĕршыв пулса тăчĕ Çак илемлĕ çĕршывра пурăнакан чăваш халăхĕ те халĕ ĕнтĕ хăйне чăн-чăн ирĕклĕ, телейлĕ халăх тесе савăнать. Вăл халĕ наука вĕрентĕвĕсемпе паллашнă, вĕреннĕ, культурăллă халăх шутланать. Совет Союзĕнчи тĕрлĕрен халăхсен тăванла çемйинче чăваш ĕçсыннисем те хисеплĕ вырăнта. Ăна пур ĕçре те аслă вырăс халăхĕ, пиччĕшĕ хăй шăллĕне пулăшса тăнă пек, пулăшса, хавхалантарса тăрать. Паянхи чăваш çынни — хăватлă совет державин хисеплĕ гражданинĕ.

Çакна кăтартса пама эпĕ инçе каймастăп, пĕр хамăн пурнăçа кăна илетĕп.

Кам пулнă-ха эпĕ ĕлĕк, капитализм саманинче? Чухăн хресчен ачи. Чухăнсен пур нушине те ирех паллашнă хисепсĕр чăваш ывăлĕ! Кам пулса юлнă пулăттăм эпĕ Совет влаçĕ пулман пулсассăн? Паллах, никам та пулайс çукчĕ. Вăрçăра аманса инвалида тухнăскер, йывăр пурнăçпа нушаланса, таççанах пĕтеттĕм пулĕ Октябрь революцийĕ мана вĕренме, культурлăха ӳстерме май пачĕ, малалла совет литературин творчестви çулĕ çине тăма пулăшрĕ. Коммунистсен партийĕ ĕçре çирĕп те тӳсĕмлĕ пулма вĕрентрĕ.

Партипе совет влаçĕ манăн литературăра ĕçĕмсене хакларĕç, тата та хаваслансa ĕçлеме вăй пачĕç. Ĕçĕмсене кура, Тăван республика правительстви мана хисеплĕ ят—Чăваш халăх поэчĕ ятне пачĕ. СССР правительстви икĕ орден тата медаль парса наградăларĕ. Хисеплĕ ят грамотине тата орденсене илнĕ чух эпĕ шутларăм: «...Тăрăшса тӳрĕ чунпа ĕçлесен, Совет правительстви кашни çыннах хисеплет, чыс тăвать».

Виçĕ çул каялла, Советсен суйлавĕ пынă чухне, Тăван республика халăхĕ мана РСФСР Верховнăй Совечĕн депутатне суйларĕ. Депутата суйлани—мана халăх, парти тата совет влаçĕ шаннине кăтартса пачĕ. Эпĕ халăхшăн ĕçлессине çамрăкраннах юратнă, халĕ те юрататăп. Халăх хăй ĕçĕсене тума шанни вăл тӳрĕ чунлă çыншăн çав тери хисеплĕ чыс пулать. Çавăнпа та халăх мана шанса суйланăшăн эпĕ чĕререн хавасланатăп.

Ку хаваслăх уйрăмнах Верховнăй Совет сессийĕсенче пулсан çĕкленет. Акă Совет Союзĕн столици—Мускав. Мускав чĕри—Кремль. Россия çĕрне темиçе ĕмĕр хушши пĕрлештерсе тăнă авалхи Кремль. Анчах та халĕ вăл тĕппипех çĕнелнĕ. Советсен саманинче çамрăкланса çĕнелнĕ Кремль... Кремльти Пысăк двореца аслă залне пырса кĕретĕн. Кунта РСФСР Верховнăй Совечĕн сессийĕсене çичĕ çĕр ытла депутат пухăнать. Çак пĕтĕм Россия Федерацийĕнчен суйласа янă депутатсемпе пĕрле государство ĕçĕсене сӳтсе явас çĕре хутшăнатăн. Пуçра хавасла шухăш çиçсе илет: «Эпир, совет çыннисем, государство ĕçĕсене хамăра кирлĕ пек хамăр туса тăратпăр... Телейлĕ эпир—илемлĕ çĕршывăн телейлĕ çыннисем. Ку телее эпир Октябрьти Аслă революцирен çĕнсе илнĕ».

С. ЭЛЬГЕР,
Чăваш АССР халăх поэчĕ, РСФСР Верховнăй Совечĕн депутачĕ.

Юратнă парти

Тăван çĕршывăмăр
Таçтан-таçтан
Выртать илемлĕн саралса.
Уйри сар тыррăмăр
Хăех пĕр океан—
Чуна çĕклет илян,
Çилпе чăштăртатса,
Юратнă Парти!
Çак пуянлăха
Эс патăн халăха!

Тăван çĕршывăмăр
Стройкисене
Çĕклетпĕр халь эпир хĕрсе.
Бетон та хыврăмăр,
Гранит та никĕсне,—
Совет çынни ĕçне
Мухтаччăр ĕмĕрсем.
Юратнă Парти!
Çак хастарлăха
Эс патăн халăха!

Тăван çĕршывăмăр
Чысне чунтан
Упратпăр пурте пĕр пулса.
Винтовка тытрăмăр
Тăшман килсе тухсан,—
Мире эпир хутран
Хăвартăмăр çăлса.
Юратнă Парти!
Çак паттăрлăха
Эс патăн халăха!

Тăван çĕршывăмăр
Тӳр-тăванне
Шута илейми çĕр çинчĕ,—
Хисепсĕр йышăмăр!
Совет çĕрĕн вăйне,
Ун çут пуласлăхне
Курать халь пур тĕнчĕ.
Юратнă Парти!
Çав пуласлăха
Эс патăн халăха!

Николай ЕВСТАФЬЕВ.

Октябрь уявĕ ячĕпе Шупашкарта пулнă савăнăçлă лару

Ĕнер Чăваш академи театрĕнче Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарнă ятпа ĕçсынни депутачĕсен Шупашкар хула Совечĕн савăнăçлă ларăвĕ пулнă. Ларура хула парти, тата обществăлла организацисен представителĕсем, промышленность предприятийĕсемпе транспортри стахановецсем, наука работникĕсем, совет учрежденийĕсенчи служащисем, учительсем, врачсем, студентсем пулчĕç.

Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарни çинчен Чăваш АССР Верховнăй Совет Президиумĕн Председателĕ З. А. Андреева юлташ доклад турĕ.

Савăнăçлă лару хыççăн пысăк концерт пулчĕ.

Октябрьти Социализмла Аслӑ революци 36 ҫул тултарни

К. Е. ВОРОШИЛОВ юлташ Мускав Совечӗн савӑнӑҫлӑ ларӑвӗнче 1953 ҫулхи ноябрӗн 6-мӗшӗнче тунӑ доклад

Юлташсем!

Пали пирӗн Тӑван ҫӗршыври халӑхсем тата пӗтӗм тӗнчери ӗҫҫыннисем Октябрьти Социализмла Аслӑ революци вӑтӑр улттӑ ҫул тултарнине савӑнӑҫлӑн палӑртаҫҫӗ.

Вӑтӑр улттӑ ҫул каялла пирӗн ҫӗршыври рабочи класс чухӑн хресченсемпе союзлӑ пулса, этемлӗхӗн генийӗ—вилӗмсӗр Ленин ҫул кӑтартса тӑнӑ Коммунистсен партийӗ ертсе пынипе империализм фронтне татрӗ, ҫӗр чӑмӑрӗн улттӑмӗш пайӗнче пролетариат диктатури, рабочисемпе хресченсен влаҫӗ туса ҫирӗплетрӗ.

1917 ҫулхи Октябрьти Социализмла Аслӑ революци ҫӗнтерни этемлӗхӗн пӗтӗм тӗнчери историйӗнче тӗпрен улшӑну тунӑ пулать.

Аслӑ Октябрӗн кашни ҫӗнӗ уявӗнче ҫӗнтерӳллӗ социализмӑн пултаруллӑ хӑватлӑ вӑйӗ пӗтӗм тӗнче умне ытларах ярусӑн, никам сирсе ярайми хӑватпа тухса тӑрать.

Коммунистсен аслӑ партийӗ ертсе пыракан пирӗн совет халӑхӗ историре пуҫласа социализмла общество туса хучӗ, ытти ҫӗршывсенчи халӑхсене эксплуататорсен пусмӑрӗнчен хӑтӑлмалли ҫула, ирӗклӗ те телейлӗ пурнӑҫ патне пымалли ҫула кӑтартса пачӗ. Халӗ ҫак ҫулпа пирӗнпе пӗрле аслӑ Китай халӑхӗ, халӑх демократи ҫӗршывӗсенчи тата Демократиллӗ Германи Республикинчи ӗҫҫыннисем пыраҫҫӗ.

Империализмла вӑрӑ-хурахсене хирӗҫ пынӑ кӗрешӳре хӑйӗн ирӗклӗхӗпе никама пӑхӑнманлӑхне хӳтӗлесе хаварнӑ Демократиллӗ Корея Халӑх Республикин паттӑр халӑхӗ пысӑк ҫӗкленӳпе ӗҫлесе вӑрҫӑ ишӗлтернӗ хуҫалӑха юсаса ура ҫине тӑратать.

Иксӗлми творчествӑлла вӑйпа ҫӗкленнӗ совет халӑхӗ Октябрь вӑтӑр улттӑ ҫул тултарнине хуҫалӑхпа культура строительствин мӗнпур облаҫӗсенче пысӑк ҫитӗнӳсем тунипе кӗтсе илет.

Пирӗн мирлӗ строительствӑри ҫитӗнӳсем совет халӑхӗн мухтавӗ пулса тӑраҫҫӗ. Ҫак ҫитӗнӳсемпе мӗнпур ҫӗршывсенчи ӗҫҫыннисем те савӑнаҫҫӗ. Совет Союзӗнче вӗсем мирпе нацисен никама пӑхӑнманлӑхӗн тӗревне, этемлӗхӗн лайӑх малашлӑхӗшӗн кӗрешес ӗҫре аслӑ тӗслӗхе курса тӑраҫҫӗ.

Юлташсем!

Аслӑ Октябрь вӑтӑр пилӗк ҫул тултарнӑранпа иртнӗ ҫулталӑк хушшинчи вӑхӑт пысӑк пӗлтерӗшлӗ событисемпе паларса тӑрать.

Партипе Совет государствин пурнӑҫӗнче Коммунистсен партийӗн XIX-мӗш съезчӗ историллӗ тапхӑр пулса тӑрать. Вӑл совет халӑхӗ ҫапӑҫусенче тӗрӗсленнӗ хӑйӗн Коммунистсен партийӗпе унӑн Центральнӑй Комитетне вӗҫӗмсӗр шанса тӑнине тата пӗрлӗхлӗ пулнӑ палӑпа иртрӗ. Пирӗн съезд решенийӗсем совет ҫыннисене ҫунатлантарчӗҫ, вӗсене паттӑрла ҫӗнӗ ӗҫсем тума хавхалантарчӗҫ.

Иртнӗ ҫулта партишӗн, Совет Союзӗнчи халӑхсемшӗн, прогрессивлӑ пӗтӗм этемлӗхшӗн пирӗн аслӑ ҫулпуҫӑмӑр, гениллӗ полководец Иосиф Виссарионович Сталин вилни пысӑк сухату пулчӗ.

В. И. Ленин вилнӗ хыҫҫӑн пурте пысӑккӑнӑ тата халӑхпа парти вӗҫӗмсӗр шанса тӑнӑ И. В. Сталин хӑйӗн шанчӑклӑ соратникӗсемпе туслӑн пулса партипе ҫӗршыва вӑтӑр ҫул хушши ленинла ҫулпа пӗр пӑрӑнмасӑр ертсе пычӗ. Ҫак ҫулсем хушшинче пирӗн ҫӗршыв историре пулман пысӑк улшӑнусене ҫапӑҫусенче ҫӗнтерсе, социализмла хӑватлӑ держава пулса тӑчӗ. Пирӗн халӑхӑн, чӑннипех истори тӑвакан, ҫӗнӗ, коммунизмла общество тӑвакан халӑхӑн творчествӑлла вӑйӗсем нихҫан пулман пысӑк хӑватпа палӑрчӗҫ.

Пирӗн Коммунистсен партийӗ, гениллӗ Ленин тата унӑн вилӗмсӗр ӗҫӗсене малалла илсе пынӑ аслӑ Сталин туса хунӑ тата воспитани панӑ парти халӑх массисен вӗҫӗмсӗр юратса, хисеплесе тӑнипе вӑйлӑ. Хӑйӗн Центральнӑй Комитечӗ ертсе пынипе пирӗн парти ҫӗршыва коммунизмшӑн кӗрешес ӗҫре ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем патне шанчӑклӑн илсе пырать.

Совет Союзӗнчи Коммунистсен партийӗ кӑҫалхи ҫул историлле паллӑ куна—хӑй пуҫланни аллӑ ҫул тултарнине палӑртрӗ. Ӗҫҫыннисене патша пусмӑрӗнчен тата помещиксемпе капиталистсен пусмӑрӗнчен ирӗке кӑларассишӗн, обществӑна революцилле майпа улӑштарса ҫӗнетессишӗн, коммунизм ҫӗнтерӗвӗшӗн ҫур ӗмӗр хушши паттӑррӑн кӗрешнипе пирӗн мухтавлӑ парти пирӗн Тӑван ҫӗршыври ӗҫҫыннисем тата пӗтӗм тӗнчери анлӑ массӑсен вӗҫӗмсӗр юратма чӑннипех тивӗҫлӗ пулса тӑчӗ.

Пирӗн Коммунистсен аслӑ партине тата унӑн боевой штабне—Центральнӑй Комитета мухтав! (Тӑвӑллӑн, нумайччен алӑ ҫупаҫҫӗ).

Юлташсем!

Коммунистсен партийӗн политикин пурнӑҫри вӑйӗ ҫакӑнта: вӑл халӑхӑн тӗп интересӗсене палӑртса тӑрать, вӑл общество аталанӑвӗн объективлӑ законӗсене наука енӗпе тӗплӗн пӗлни ҫинче никӗсленсе тӑрать. Коммунизм строительствин пур тапхӑрӗсенче те парти хӑйӗн политикине халӑх социализмлӑ экономикӑлла тӗп законӗ тӑрӑх—социализмла производствӑна ҫӳлте тӑракан техника никӗсӗ ҫинче вӗҫӗмсӗр ӳстерсе тата лайӑхлатса пырса, пӗтӗм обществӑн пӗрмаях ӳсекен материальнӑй тата культурӑлла ыйтӑвӗсене чи туллин тивӗҫтерсе пырас законӗ тӑрӑх тытса пырать.

Коммунистсен партийӗн XIX-мӗш съезчӗн решенийӗсене [illegible] совет халӑхӗ [illegible] пурнӑҫласа пырать.

Пирӗн социализмла промышленноҫӑн 1953 ҫулхи тӑхӑр уйӑх хушшинчи ӗҫӗн итогӗсем пиллӗкмӗш пилӗк ҫуллӑх план ӑнӑҫлӑн пурнӑҫланса пынине кӑтартса параҫҫӗ.

Кӑҫалхи тӑхӑр уйӑх хушшинче промышленность туса кӑларнӑ пӗтӗм продукци пӗлтӗр ҫав тапхӑр хушшинче туса кӑларнинчен 10,5 процент чухлӗ ӳсрӗ, 1940 ҫулхи шайран вӑл хут ҫурра яхӑн ытларах пулчӗ.

Халӑхӑн социализмла хуҫалӑхӗн пур отраслӗсем те техникӑлла прогресс никӗсӗ ҫинче аталанса пыраҫҫӗ. Тӗнчери чи пысӑк гидроэлектростанцисене тунӑ, производствӑра питех те нумай ӗҫлекен, пысӑк тухӑҫлӑ, хӑватлӑ ҫӗнӗ станоксемпе механизмсене, ялхуҫалӑхӗн чи ҫӗнӗ машинисене ӗҫе яни коммунизмӑн материаллӑ-техникӑлла базине ӑнӑҫлӑн туса пынине лайӑх кӑтартса паракан тӗслӗхсенчен пӗри пулса тӑрать.

Наукӑпа социализмла культурӑна аталантарас ӗҫре те чылай ҫитӗнӳсем пур.

Совет ученӑйӗсем наукӑн пӗлӳсен пур облаҫӗсем енӗпе те чи ҫӗнӗ открытисемпе тӑтӑшах пуянлатса пыраҫҫӗ. Пирӗн халӑх пур ученӑйсене те, наукӑпа культура работникӗсене те чунтан-чӗререн кӑмӑлласа хисеплет, вӗсем Тӑван ҫӗршыва усӑ кӳрессишӗн ҫине тӑрса ӗҫленине тата хисеплӗ ӗҫ тунипе тивӗҫлипех мухтанать.

Совет халӑхӗн литературипе искусстви аталанать. Совет писателӗсем, театр деятелӗсем, художниксем, композиторсем халӑха ырӑ пурнӑҫ туса парассишӗн тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ.

Чӑн та, совет ҫыннисен культура енӗпе ӳссе пыракан ыйтӑвӗсене эпир халӗ те ҫителӗксӗр тивӗҫтерсе пыратпӑр-ха. Анчах пирӗн пиккӗленмелли те ҫук: литература кино тата театр работникӗсем, художниксемпе композиторсем, искусствӑн ытти мӗнпур отраслӗсенчи деятельсем хӑйсен ӗҫтӑлӑхне лайӑхлатса пыма пӗтӗм вӑя хурӗҫ, пирӗн халӑхӑн тата урӑх ҫӗршывсенчи халӑхсен паттӑр пурнӑҫӗпе кӗрешӗвне тивӗҫлипе сутатса паракан ҫӗнӗ произведенисем ҫырӗҫ.

Социализмла экономикӑна тата наукӑна аталантарас ӗҫре тунӑ ҫитӗнӳсем совет халӑхӗн материальнӑй пурнӑҫне малалла лайӑхлатса пыма май параҫҫӗ. Юлашки 28 ҫул хушшинче халӑха куллен кирлӗ япаласем туса кӑларасси пирӗн ҫӗршывра 12 хут ӳсрӗ. 1953 ҫулта халӑха куллен кирлӗ япаласем туса кӑларасси, вӑрҫӑ умӗнхи 1940 ҫулхипе танлаштарсан, 72 процент ӳсет.

Иртнӗ ҫулсенчи опыт тӑрӑх, партипе правительство ҫӑмӑл та государствӑн ваккӑн сутмалли промышленность таварӗсемпе апат-ҫимӗҫ таварӗсен хакне улттӑмӗш хут—йӳнетрӗҫ. Ҫавна пула халӑх ытти тупӑшсем сумне хушса 46 миллиард тенкелӗх тупӑш илчӗ. Кунпа пӗрлех таварсен хакне йӳнетнӗ май колхоз пасарӗнче те таварсен хакӗ йӳнелнине шута илсен, халӑхшӑн ҫулталӑкра пӗтӗмпе 53 миллиард тенкӗрен кая мар усӑ пулать.

1953 ҫулхи вунӑ уйӑх хушшинче иртнӗ ҫулхи ҫав вӑхӑтрипе танлаштарсан, халӑха таварсем 20 процент ытларах сутнӑ.

Партипе правительство тавар ҫаврӑнӑшне малалла вӑйлатас енӗпе йышӑннӑ мероприятисене пула, суту-илӳ организацийӗсем кӑҫалах ӗнтӗ таварсем ҫулталӑкра планпа пӑхнинчен 37 миллиард тенкелӗх нумайрах илеҫҫӗ.

Совет халӑхӗн ырлӑхӗшӗн тӑрӑшасси Коммунистсен партийӗпе Совет правительствин тӗп задачи пулса тӑрать. СССР Верховнӑй Совечӗн пиллӗкмӗш сессийӗнче каланӑ хӑйӗн сӑмахӗнче СССР Министрӗсен Совечӗн Председателӗ Г. М. Маленков юлташ уйрӑмах ҫакна палӑртрӗ: Коммунистсен партийӗпе Совет правительстви шалти политика тӗлӗшпе хӑйсен тӗп задачи халӑх ырлӑхӗшӗн тӑрӑшасси, рабочисен, колхозниксен, интеллигенцин, мӗнпур совет ҫыннисен материальнӑй пурнӑҫне пӗр пӑрӑлланмасӑр лайӑхлатса пырасси пулса тӑрать, тесе шутлаҫҫӗ.

Ҫавна май партипе правительство юлашки вӑхӑтра питӗ кирлӗ решенисем чылай йышӑнчӗҫ, вӗсене пурнӑҫа кӗртни халӑха кирлӗ япаласем туса кӑларассине хӑвӑрт вӑйлатма, ялхуҫалӑхне малалла хӑватлӑн аталантарма, совет суту-илӗвне татӑклӑн лайӑхлатма тата тавар ҫаврӑнӑшне пысӑккӑн ӳстерме, пурӑнмалли ҫурт-йӗрсем тӑвассине анлӑлатма тата ытти ҫавнашкал ӗҫсене те тума май памалла.

Ҫав решенисенче пурнӑҫне те партипе правительство халӑх ырлӑхӗшӗн тӑрӑшни палӑрса тӑрать, хулари тата ялти ӗҫҫыннисен пурнӑҫне кӗске вӑхӑтрах чылай лайӑхлатас тесе тӑрӑшни курӑнать.

Ҫав историллӗ решенисем совет экономики аталанӑвӗн ҫӗнӗ тапхӑрне палӑртса тӑраҫҫӗ, халӗ эпир йывӑр индустрие пысӑк хӑвӑртлӑхсемпе аталантарнипе пӗрлех, халӑх хуҫалӑхӗнче халӑх потреблени тӳрех тивӗҫтерекен отраслӗсене те вӑйлатас задача лартатпӑр. Ялхуҫалӑхне, ҫӑмӑл тата апат-ҫимӗҫ промышленноҫне тӗпренех аталантарас политика социализмла индустриализаци политикине малалла аталантарни пулать. Ку политика социализмлӑ экономикӑлла тӗп законӗн тата мӗнпур социализмла халӑх хуҫалӑхӗ план тӑрӑх, пропорци йӗркипе аталанса пымалли законӑн требованийӗсене пӗтӗмпех тивӗҫтерсе тӑрать.

Юлташсем!

Партипе правительство пирӗн социализмла ялхуҫалӑхне пур енӗпе те ҫирӗплетессишӗн тата малалла аталантарассишӗн питӗ хытӑ тӑрӑшаҫҫӗ. Партин Центральнӑй Комитечӗн сентябрьти Пленумӗ, ялхуҫалӑхне малалла аталантарас ыйтӑва сӳтсе явма ятарласа пухӑннӑскер, ҫав ыйтӑва пур енчен те тӗплӗн сӳтсе ярӗ, пысӑк пӗлтерӗшлӗ историллӗ решенисем йышӑнчӗ. Социализмла ялхуҫалӑхӗн аталанӑвӗнчи пысӑк ҫитӗнӳсене палӑртса, ЦК Пленумӗ ҫавӑнпа пӗрлех ялхуҫалӑх аталанӑвӗн хӑвӑртлӑхӗсем промышленность ӳсӗмӗн хӑвӑртлӑхӗсенчен тата куллен кирлӗ япаласем енӗпе халӑх ыйтӑвӗ ӳсниччен юлса пынине большевикла тӳрӗлӗхпе кӑтартса пачӗ. Пленумра питӗ тӗплӗн тунӑ хӑйӗн докладӗнче партин Центральнӑй Комитечӗн пӗрремӗш секретарӗ Н. С. Хрущев юлташ ҫакна кӑтартса пачӗ: пирӗн, пӗр енчен, шултра индустри ӳсӗмӗн, хуласенче пурӑнакан халӑх йышӗ ӳсни, ӗҫхалӑх массисен материальнӑй пурнӑҫӗ лайӑхланнин хӑвӑртлӑхӗсемпе, тепӗр енчен, ялхуҫалӑх производствин кучухехи шайӗ пӗр-пӗрипе килӗшсе тӑма пӑрахрӗҫ.

Ялхуҫалӑхӗн ҫак питӗ кирлӗ отраслӗсем—выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетесси, ҫӗрулми, пахча ҫимӗҫ лартса-акса тӑвасси юлса пыни ҫӑмӑл тата апат-ҫимӗҫ промышленноҫне малалла аталантарма чӑрмантарать, колхозсемпе колхозниксен тупӑшне ӳстерме хытӑ чӑрмантарать.

КПСС Центральнӑй Комитечӗн сентябрьти Пленумӗ йышӑннӑ постановленипе тата ун хыҫҫӑн партипе правительство йышӑннӑ решенисенче колхоз стройне малалла тӗреклетме, выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетессине вӑйлатма, пахча ҫимӗҫсем, ҫӗрулми ытларах акса тума, тӗпӗтырӑсен, техникӑлла тата ҫу тумалли культурӑсен тухӑҫлӑхне ӳстерме, ҫав никӗс ҫинче колхоз хресченӗсен пӗтӗм массин пурнӑҫне обязательнӑ лайӑхлатмашкӑн пысӑк ӗҫсем тума палӑртса хунӑ.

МТС-сен ӗҫне тӗпрен лайӑхлатма пысӑк ӗҫсем тума палӑртнӑ. Машина-трактор станцисем—вӗсем колхоз стройӗн индустриллӗ, материаллӑ-техникӑлла никӗсӗ. Вӗсем чӑннипех колхоз производствине аталантарас ӗҫе татса паракан тата организацилекен вӑй пулса тӑма кирлӗ.

Палӑртса хунӑ ӗҫсене пурнӑҫлама тата социализмла ҫӗрӗҫӗпе выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫе тӗпренех вӑйлатма 1953 ҫултах ӗнтӗ ялхуҫалӑхне аталантарас ӗҫ валли государство бюджетӗнчен, государствӑн ытти укҫа-тенкинчен, ҫавӑн пекех тата колхозсен хӑйсен укҫа-тенкинчен 70 миллиард тенке яхӑн каять. Кӑҫалхи ҫул ялхуҫалӑхӗ 150 пин трактор (15 вӑйлӑ трактор ҫине куҫарса шутласан), 42 пин комбайн тата ытти ялхуҫалӑх машинисем нумай миллион ытла илет. Ку вӑл пысӑк пулӑшу.

Анчах хамӑрӑн колхоз хуҫалӑхне паракан пулӑшусенче чи пысӑкки кадрсем парса пулӑшни пулать. Ӗҫ ӑнӑҫлӑ пуласси кадрсенчен килет. Халӗ, партипе пӗтӗм халӑх хамӑр ялхуҫалӑхне хӑвӑртрах социализмла индустрипе пӗр шая ҫитерме, колхозсен тата колхозниксен тупӑшӗсене нумай ӳстерме тӑрӑшнӑ вӑхӑтра, парти мӗнпур ялхуҫалӑх специалисчӗсемпе механизаторсене тырӑ, аш-какай, сӗт, ҫӗрулми, пахча ҫимӗҫсем ытларах туса илессишӗн кӗрешес ӗҫре малти ретре тӑма чӗнчӗ. Парти ҫапла чӗнсе каланине хӗрӳллӗн ырласа йышӑнчӗҫ, халех ӗнтӗ чылай ялхуҫалӑх специалисчӗсем, инженерсем тата техниксем МТС-семпе колхозсенче ӗҫлеме тытӑнчӗҫ.

Партипе правительство ялхуҫалӑхӗ умне кӑларса тӑратнӑ задачӑсене пурнӑҫлас ӗҫре парти организацийӗсен, комсомолӑн, хӗрарӑмсен-колхозницӑсен, МТС-семпе совхозсенчи партире тӑракан тата партире тӑман работниксен пысӑк ӗҫсем туса пымалла. Вӗсем хавхаланса ӗҫлесен, творчествӑлла ӗҫлесе пырсан ҫеҫ ялхуҫалӑхне кӗске вӑхӑтрах пур енӗпе те аталантарма, унӑн тупӑшлӑхне ӳстерме пулать.

Юлташсем!

Пысӑк задачӑна — ҫӗршывра халӑха куллен кирлӗ япаласем питӗ нумай пулмалла тӑвас ӗҫе ӑнӑҫлӑн пурнӑҫласси хамӑрӑн промышленность ӗҫне малалла лайӑхлатса пынинчен тӳрремӗнех килсе тӑрать. Хуҫалӑха ертсе пырассине лайӑхлатас, промышленность предприятийӗсен ӗҫӗнчи культурӑна ӳстерес, ӗҫ тухӑҫлӑхне малалла ӳстерсе пырас, промышленность продукцин пахалӑхне лайӑхлатас тата унӑн хӑйне ларакан хакне йӳнетес тесе пирӗн тимлӗ ӗҫлемелле.

Продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетни—социализмла накоплени тумалли паха май. Ҫакӑ паллӑ: 1952 ҫулта пӗр ҫул хушшинчех промышленность продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетнипе ҫӗршыв 46 миллиард тенкӗ перекетленӗ. Ку вӑл эпир лайӑхрах ӗҫлесессӗн илме пултарнин пӗр пайӗ ҫеҫ-ха.

Ҫав вӑхӑтрах пирӗн ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерме государство панӑ заданисене пурнӑҫламан, ӗҫре брак тӑвакан, продукци пахалӑхӗ питӗ лайӑх пулмалла тӑвассишӗн, продукцин хӑйне ларакан хакне чакарассишӗн япӑх кӗрешекен фабрикӑсемпе заводсем сахал мар-ха.

Хуҫалӑх руководителӗсен, предприяти директорӗсен, инженерсемпе техниксен, рабочисен, мӗнпур ӗҫҫыннисен тата, паллах ӗнтӗ, тивӗҫлӗ министерствӑсен пирвайхи обязанноҫӗ ҫакӑ пулать: ӗҫри ҫитменлӗхсене пӗтермелле, ҫӗнӗ техникӑна ӗҫе кӗртсе, ӑна лайӑх ӗҫлеттермелле, ӗҫе организацилессине лайӑхлатмалла тата, продукци пахалӑхне обязательнӑ лайӑхлатса, ӗҫ тухӑҫлӑхне чылай ӳстермелле.

Парти, совет, профсоюз тата комсомол организацийӗсен задачи ҫакӑнта пулать: массӑсен активлӑхӗпе пуҫарулӑхне пур майсемпе те аталантармалла, производство планӗсене тултарассишӗн тата ирттерсе тултарассишӗн, ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерессишӗн, продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетессишӗн тата унӑн пахалӑхне лайӑхлатассишӗн пыракан социализмла ӑмӑртӑва тата анлӑрах сармалла.

Совет халӑхӗн творчествӑлла вӑйӗсем иксӗлми пысӑк.

Производствӑра малта пыракан пирӗн мухтавлӑ ҫынсен ӗҫӗ халӑх ӗҫне патриотла туса пымаллин тӗслӗхӗ пулса тӑрать. Ҫак чаплӑ ҫынсем, пирӗн аслӑ халӑхӑн ывӑлӗсемпе хӗрӗсем—мӗнпур совет ӗҫченӗсемшӗн тӗслӗх пулса тӑраҫҫӗ. Вӗсен опытне анлӑн сармалла, вӑл опыт мӗнпур ӗҫҫыннисен ӗҫӗнче никӗс пулса тӑмалла.

Гениллӗ Ленин тата унӑн ӗҫӗсене малалла илсе пынӑ аслӑ Сталин: совет стройӗн вӑйӗпе хӑвачӗн никӗсӗ рабочи класпа хресченсем хушшинчи союз пулса тӑрать, тесе темиҫе хутчен те кӑтартса панӑ. Рабочи класпа ӗҫхресченӗсем хушшинчи ҫирӗп туслӑхра вӗсем пролетариат диктатурин аслӑ принципӗ пулнине курнӑ. Коммунистсен партийӗ ертсе пынипе, рабочи класпа хресченсем хушшинчи союз пире 1917 ҫулхи октябрьте ҫӗнтерӳ кӳнӗ хатӑнӑ вӑй пулса тӑчӗ, пире хамӑрӑн ҫӗршывра социализм тумалли ҫулпа ҫӗнтерӳллӗн малалла пымалла май пачӗ. Ҫак союз ҫирӗп пулни коммунизм патне малалла кайма кирлӗ шанӑҫ та пулса тӑрать. Партипе правительство ялхуҫалӑхне аталантарма тата халӑх пурнӑҫне лайӑхлатма йышӑннӑ ӗҫсем рабочи класпа хресченсем хушшинчи союза, пирӗн пӗтӗм халӑхӑн моралӗ-политикӑлла пӗрлӗхне тата ытларах ҫирӗплетме пулӑшаҫҫӗ.

Юлташсем!

Октябрьти революци пысӑкран та пысӑк ҫӗнтерӗвӗ вӑл нумай нацилле Совет государствине туса хуни пулать. Ҫак государство СССР Союзӗнчи халӑхсен туслӑхне ӗмӗрлӗхе ҫирӗплетрӗ. Пирӗн ҫӗршывра нацилле хирӗҫӳсем ҫук. Октябрьти революци пирӗн аслӑ Тӑван ҫӗршывра пурӑнакан мӗнпур халӑхсен экономикипе культурине хӑватлӑн ӳстерме кирлӗ условисене туса пачӗ.

Эпир пысӑк событи умӗнче тӑратпӑр—ҫитес ҫулхи январь уйӑхӗнче Украина Российӑпа пӗрлешни 300 ҫул тултарать. Ку вӑл вырӑссемпе украинецсемшӗн кӑна мар пысӑк уяв, ку вӑл Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзӗнчи мӗнпур халӑхсен аслӑ уявӗ пулса тӑрать.

Вырӑс халӑхӗпе украина халӑхӗ хушшинчи тӑванла туслӑх тата пирӗн аслӑ Тӑван ҫӗршыври ытти мӗнпур нумай халӑхсен тӑванла ҫирӗп союзӗпе туслӑхӗ нумай нацилле Совет государствин никам ҫӗнтерейми вӑйӗсен ҫӑлкуҫӗ пулса тӑраҫҫӗ.

Сывӑ пултӑр Советсен аслӑ ҫӗршывӗнчи халӑхсен тӑванла ҫирӗп туслӑхӗ! (Тӑвӑллӑн, нумайччен алӑ ҫупаҫҫӗ).

Пирӗн ҫӗршывра ҫӗнтерӳллӗн коммунизм тума кирлӗ пысӑк условисенчен пӗри Совет государствине малалла тӗреклетсе пырасси пулать. Государство тытӑмӗн ҫӗнӗ, чи демократиллӗ формине пулса тӑракан Советсем халӑх телейӗпе ирӗклӗхӗшӗн пыракан кӗрешӳре пысӑк испытани тытрӗҫ. Пирӗн Совет государствине пур майсемпе те тӗреклетсе пымалла, Советсен ӗҫне лайӑхлатмалла, Советсемпе халӑхӑн анлӑ массисем хушшинчи ҫыхӑнӑва тӗреклетмелле.

Ҫавӑнпа пӗр вӑхӑтрах пирӗн задача—Совет государствин Хӗҫпӑшаллӑ Вӑйӗсене, хамӑрӑн Тӑван ҫӗршывӑн ирӗклӗхӗпе никама пӑхӑнманлӑхне хӳтӗлесе тӑракан, хамӑрӑн мире юратакан халӑхӑн пултаруллӑ мирлӗ ӗҫне хӳтӗлесе тӑракан Хӗҫпӑшаллӑ Вӑйсене пур майсемпе те тӗреклетсе пырасси пулса тӑрать. (Алӑ ҫупаҫҫӗ).

Совет ҫыннисем коммунизм строительствинче ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем тӑвассишӗн, социализмла Тӑван ҫӗршыва чечеклентерессишӗн тӑрӑшса ӗҫлеме хӑйсен пӗтӗм вӑйне пама хатӗр. Коммунистсен партийӗ, унӑн Центральнӑй Комитечӗ тата Совет правительстви ӑслӑн ертсе пыни пирӗн ҫӗршыв малашне те ӑнӑҫлӑн малалла, коммунизмла общество тӑвас ҫулпа кайса пырассин шанчӑкӗ пулса тӑрать.

Юлташсем!

Пултаруллӑ мирлӗ ӗҫ питех те анлӑ сарӑлни, партипе правительство халӑх хуҫалӑхне малалла вӑйлатас, совет ҫыннисен материальнӑй пурнӑҫне тӑтӑшах лайӑхлатса пырас тӗлӗшпе халиччен пулман паха ӗҫсем нумай тума кирлӗсем йышӑнни пирӗн партипе Совет Союзӗн правительстви мирлӗ политика тытса пынине питех те уҫҫӑн кӑтартса параҫҫӗ.

Совет Правительстви пӗтӗм тӗнчери мире сыхласа хӑварас тата ҫирӗплетес, мӗнпур кӳршӗри ҫӗршывсемпе лайӑх ҫыхӑнса тӑрассине аталантарас, тӗнчери ҫӗршывсем хушшинчи экономикӑлла ҫыхӑнусене аталантарас тата тӗреклетес политикӑна хӑйне тивӗҫлӗ хастарлӑхпа тата ҫине-тӑрса ялан пурнӑҫласа пынӑ, халӗ те пурнӑҫласа пырать.

Пирӗн тулашри политикӑн ҫак генеральнӑй линийӗ яланах никам тӗкӗнейми пулнӑ, халӗ те ҫавӑн пекех пулса юлать.

США-ри реакцилле вӑйсем пуҫ пулса тӑракан империалистсен лагерӗ ҫӗнӗ вӑрҫӑ хатӗрлес ҫул-йӗре тытса пырать. Пуриншӗн те паллӑ, США-ри агрессилле ушкӑнсем хытӑ тӑрӑшнипе «сивӗ вӑрҫӑ» малалла пырать тата ӑна ытларах та ытларах сараҫҫӗ. Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзне тата мире юратакан ытти ҫӗршывсене хирӗҫ ирсӗррӗн суйса элеклес кампани чарӑнмасть, ҫак кампани ытларах та ытларах вӑйланать. Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен правительстви демократилле лагерьти ҫӗршывсенче сӑтӑрла ӗҫсем тума, куҫ-кӗретӗнех ҫӗршер миллион доллар укҫа уйӑрса парать, васкасах хӗҫпӑшалланас политикӑна малалла пурнӑҫласа пырать, вӑрҫа хатӗрленекен тӗрлӗ группировкӑсем тӑвать тата демократилле лагерьти ҫӗршывсен чиккисем ҫывӑхӗнче ҫар базисем нумай тӑвать. Ҫак фактсем пурте, паллах ӗнтӗ, мире юратакан халӑхсене хытӑ хумхантармасӑр тӑма пултараймаҫҫӗ.

Тӗнчери ҫӗршывсем хушшинчи йывӑрлӑха пӗчӗклетес тӗлӗшпе тунӑ пысӑк ӗҫ вӑл Корейӑра перемири ҫирӗп килӗшӳ туса алӑ пусни тата унта юн тӑкма чарӑнни пулать. Пуриншӗн те паллӑ, ҫав хаяр вӑрҫа, Корея халӑхне ирӗксӗрлесе пуҫарнӑ вӑрҫа, тӗрӗслӗхсӗр, захватчикла вӑрҫа чарса лартассишӗн Совет Союзӗ Китай Халӑх Республикипе тата халӑх демократи ҫӗршывӗсемпе алла-аллӑн тӑрса кӗрешрӗ.

Халӗ, Корейӑра агрессорсен [illegible] путланса кайнӑ хыҫҫӑн, Корейӑри вӑрҫӑн хӑшпӗр паха урокӗсене тепӗр хут аса илтерни усӑллӑ.

Империалистла агрессорсем, Корейӑра хӗҫпӑшаллӑ интервенци туса, Корея халӑхне чуралантарма, ҫавӑнпа пӗрлех Азири тата Лӑпкӑ океан тӑрӑхӗнчи халӑхсен юхӑмне, хӑйсен никама пӑхӑнманлӑхӗпе демократилле ирӗклӗхсемшӗн кӗрешме ҫӗкленнӗ халӑхсен наци ирӗклӗхӗшӗн пыракан юхӑмне юн ӑшне путарма ӗмӗтленнӗ.

Анчах агрессорсем шутлаҫҫӗ, хӑйсен ирӗклӗхӗпе никама пӑхӑнманлӑхне хӳтӗлекен халӑхсем вара—ӗҫ татса параҫҫӗ.

Корейӑра ӗҫсем ҫакна кӑтартса пачӗҫ: Азири халӑхсем хӑйсен нацилле ирӗклӗхӗпе никама пӑхӑнманлӑхӗшӗн кӗрешме, Инҫет Хӗвелтухӑҫӗнче тӗнчери ҫӗнӗ вӑрҫӑн вучахне чӗртме парас мар тесе ҫине тӑрса кӗрешме хатӗр.

Империалистсен ҫак чӑнлӑха йышӑнса илес пулать: вӗсем колонисемпе пӑхӑнса тӑракан ҫӗршывсенчи чуралӑха кӗртсе ӳкернӗ халӑхсемпе мӗн тӑвас килнӗ, ҫавна тума пултарнӑ вӑхӑтсем таҫтанах иртсе кайрӗҫ. Ҫав халӑхсен историлле кунҫулӗнче тӗпренех улшӑну пулса иртрӗ. Азири халӑхсем хӑйсен ҫӗрӗпе хӑйсен кун-ҫулӗ телейӗшӗн пӗтӗмпех хӑйсем хуҫа пулса тӑрасшӑн.

Азире халӑх демократиллӗ аслӑ держава—Китай Халӑх Республики пулса тӑчӗ. Вӑл Азире, ҫавӑн пекех пӗтӗм тӗнчере мирпе прогрессшӑн кӗрешес ӗҫре вӑйлатса ҫирӗплетекен фактор пулса тӑрать.

Ҫак аслӑ ҫӗршыв империалистсене Азире ҫӗнӗ тӗнче вӑрҫи вучахӗ туса хурас тӗллӗшпе тытса пыракан политикӑна пурнӑҫа кӗртме чарса тӑрать. Вӑл Хӗвелтухӑҫӗнчи пусмӑрти халӑхсем валли ирӗклӗхшӗн, демократишӗн тата чӑн-чӑн никама пӑхӑнманлӑхшӑн кӗрешес ӗҫре хӑватлӑ тӗрек пулса тӑрать.

Ҫакна май империалистла державӑсен тытакан позицие пирки асӑнмасӑр иртме ҫук. Вӗсем Пӗрлешнӗ Нацисен Организацийӗнче Китай Халӑх Республикине законлӑ правӑсем парассине хирӗҫ тӑраҫҫӗ. Ҫак позици, сӑмах та ҫук, тӗнчери лару-тӑрӑва малашне те йывӑрлатса пыма пулӑшать. Тӗнчери пысӑк ыйтусене, уйрӑмах Инҫет Хӗвелтухӑҫне тивекен ыйтусене татса панӑ чухне аслӑ Китай халӑхне шута илмесӗр тӑма юрамасть. Китай Халӑх Республики активлӑн хутшӑнмасӑр тӗнчери хутшӑнусенчи йывӑрлӑха ҫӑмӑллатма тата Азии ыйтӑвӗсене йӗркелеме май пуласси ҫинчен калаҫмалли те ҫук.

Корейӑра перемири тунӑ тӗнчери лару-тӑрӑва ҫӑмӑллатма лайӑх майсем туса пачӗ. Анчах та ҫакӑ империалистла державӑсене килӗшмест, тӗнчери хутшӑнусенче йӗркелӗх туса хурасси вӗсен планӗсене кӗмест. Сакӑн ҫинчен калать ӗнтӗ, тӗслӗхрен, США, Англи, Франци, Совет Союзӗн тата Китай Халӑх Республикин представителӗсен канашлӑвӗнче тӗнчери хутшӑнусенчи йывӑрлӑха чакарас тӗллӗшпе пӗтӗмӗшлӗ ӗҫсем ҫинчен сӳтсе явма Совет Союзӗ тӑратнӑ сӗнӳсем пирки хӗвеланӑҫӗнчи державӑсен шарламасӑр тӑни. Корея ыйтӑвӗ тӑрӑх политикӑлла конференци ирттерес ыйту тӗлӗшпе США-ра пуҫ пулса тӑракан ушкӑнсем тытса пыракан позици те ҫавӑн ҫинченех калать. Ҫавнашкал позици Корея ыйтӑвне хӑвӑрт та татӑклӑн татса пама, Инҫет Хӗвелтухӑҫӗнчи тата паман ытти ыйтусене мирлӗ майпа татса пама тӑрӑшакансене шиклентермесӗр тӑма пултараймасть. Америка представителӗсем политикӑлла конференцие «саврака сӗтел» конференцийӗ туса хурасшӑн мар. Ҫак конференцире вӑрҫӑ вӑрҫнӑ енсем кӑна мар, тата интересленекен нейтральнӑй государствӑсен представителӗсем те пӗр-перинпе тӗл пулмалла. Кунпа пӗрлех ҫакна палӑртни те кирлӗ: Азири пысӑк государство—Инди Корейӑри вӑрҫа чарса лартас тӗлӗшпе сахал мар тава тивӗҫлӗ ӗҫсем турӗ. Анчах та США Индие айккине пӑрса хӑварасшӑн, ӑна тата нейтральнӑй ытти чылай ҫӗршывсене те Корея ыйтӑвӗ тӑрӑх пухӑнмалли политикӑлла конференци ӗҫне хутшӑнма чӗнесшӗн мар. Курӑнать ӗнтӗ, империалистла агрессорсем хӑйсен агрессине вӑйлатма тата Азири халӑхсене пӑхӑнтарма хатӗрленӗ хӑйсен ӗссӗр планӗсене ҫаплах пӑрахӑҫламан.

Тӗнчери хальхи лару-тӑрӑва ҫӑмӑллатас ӗҫре Германи ыйтӑвне татса пани пысӑк пӗлтерӗшлӗ ыйту пулнине те хакламасӑр тӑма ҫук.

Совет Союзӗ Европӑра мире сыхласа хӑварассишӗн тата тӗреклетессишӗн тӑрать, Германи халӑхӗн нацилле интересӗсене шута илет. Ҫавӑнпа та хӗвеланӑҫӗнчи державӑсене темиҫе хутчен те Германи ыйтӑвне тӗрӗс татса парасси ҫинчен сӗнӳсем тӑратрӗ. Совет правительстви ҫакна шанса тӑрать: Германипе тумалли мирлӗ договора пӑхса тухма [illegible] конференци пухса, Вӑхӑтлӑх Пӗтӗм Германи правительствине туса хурса, пӗтӗм Германипе суйлав ирттерсе, вӑрҫӑ хыҫҫӑн финанспа экономика тӗлӗшӗнчен йышӑннӑ обязательствӑсене ҫӑмӑллатса, Германи ыйтӑвне мир интересӗсемшӗн тата Германи халӑхӗн нацилле тивӗҫӗсене шута илсе татса пама пулать, татса памалла та.

(Юлашши 3-мӗш страницӑра).

Октябрьти Социализмла Аслӑ революци 36 ҫул тултарни

К. Е. ВОРОШИЛОВ юлташ Мускав Совечӗн савӑнӑҫлӑ ларӑвӗнче 1953 ҫулхи ноябрӗн 6-мӗшӗнче тунӑ доклад

(Юлашки).

Хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем Совет Союзӗн сӗнӳвӗсем ҫине халӗхи пек пӑхни вӗсем Германи ыйтӑвне тӳррӗн татса пама тӑрӑшни ҫинчен каламасть. Вӑл ҫак державӑсем Германи халӑхӗн нацилле интересӗсене хисеплеме мар, шута хума та тӑрӑшманни ҫинчен калать. Совет Союзӗ тӑратнӑ сӗнӳсем пирки ответ панӑ чухне вӗсем ялан Германи енӗпе тӑракан тӗп ыйтусем тӗлӗшпе, сӑмахран, мирлӗ договор ҫинчен, Пӗтӗм Германи правительстви туса хурасси ҫинчен, Германин финанспа экономика обязательствисене сӑмахлатасси ҫинчен тӑракан ыйтусем тӗлӗшпе шарламасӑр иртеҫҫӗ. Вӗсем Пӗтӗм Германипе ирттермелли суйлавсем текен ыйтӑва малти вырӑна иккӗпитленсе, улталӑн кӑларса тӑратаҫҫӗ. Анчах икӗ пая уйӑрнӑ Германи пур пулсан, пӗтӗм ҫӗршывӗпе суйлавсем иртересси ҫинчен мӗнле калаҫма май пултӑр-ха, Германире пӗтӗм Германи правительстви ҫук пулсан, мӗнле те пулин суйлав пирки ӑҫтан-ха ҫӑвар уҫма май пултӑр,—ҫакна вӗсем ӑнлантармасӑрах хӑвараҫҫӗ.

Ку кӑна мар-ха. Хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем Германи тӗлӗшпе куллен тытса пыракан политика вӗсен чӑн-чӑн ӗссӗр шухӑш-ӗмӗчӗсене тӑрӑ шыв ҫине кӑларать, мӗншӗн тесен вӑл ӗмӗтсем Европӑра мире тӗреклетес енӗпе мар. Хӗвеланӑҫ Германне Европӑра ҫӗнӗ вӑрҫӑ вучахӗ туса хурас енӗпе палӑраҫҫӗ.

США-па тата Англипе влаҫа тытса тӑракан ушкӑнсем Хӗвеланӑҫ Германне хӗҫпӑшаллантарас политикӑна куҫ кӗретӗнех пурнӑҫа кӗртсе пыраҫҫӗ, вӗсем унта хӗҫпӑшаллӑ вӑйсене анлӑн сӗнетсе тӑваҫҫӗ. Ҫав вӑйсем, вӗсен шухӑшӗпе, хӑйсем пухакан агрессиллӗ «Европӑри ҫарӑн» тӗп пайӗ пулса тӑмалла. Германире милитаризма ура ҫине тӑратас политика юлашки вӑхӑтра уйрӑмах Бонри бундестагӑн суйлавӗ хыҫҫӑн уҫҫӑнах палӑрма пуҫларӗ. Хӗвеланӑҫ Германири вӑрҫӑшӑн ҫунакан милитаристла ушкӑнсем Германири Демократилле Республикӑна хирӗҫ, Польшӑпа Чехословаки Халӑх Республикисене хирӗҫ, Совет Союзне хирӗҫ уҫҫӑнах реваншистла сӑмахсем тухса калаҫҫӗ. Вӗсем Франципе хӑратса, уйрӑмах Германири Демократилле Республикӑна хирӗҫ сӑмахсем тухха-тухха калаҫҫӗ. Вӗсем тухса калание США-пи тата Англипи ертсе пыракансем пӗтӗмӗшпех ырларӗҫ, вӗсем тата ҫапла калаҫҫӗ: «Европӑри оборона пӗрлешӗвӗ» текенскерне тӑвасси ҫинчен калакан Парижри договора Франци ратификацилеме килӗшмесен, Хӗвеланӑҫ Германне,— унӑн ҫӗнетнӗ хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсемпе пӗрле, Ҫурҫӗр Атлантикӑри агрессиллӗ союза тӳрех, Франципе пин пӑхса тӑмасӑрах, кӗртетпӗр, теҫҫӗ.

Халӑхсем миршӗн кӗрешнине шута илмесӗр тӑма пиепле те май килмен пирки, хӗвеланӑҫӗнчи державӑсен представителӗсем, тӗнчери лару-тӑрӑвӑн йывӑрлӑхне сӑмӑллатас тесе, татса паман ыйтусем тӑрӑх Совет Союзӗпе калаҫса татӑлма килӗшни ҫинчен час-часах шантарса калаҫҫӗ. Ҫапла шантарса калани хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем пурнӑҫа кӗртсе пыракан политикӑран уйрӑлса тӑнипе вӗсем Германи ыйтӑвне татса парас ыйту ҫине мӗнле пӑхнинчен курма пулать. Хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем сӑмахпа Германи проблемине Совет Союзӗпе пӗрле сӳтсе явасшӑн тӑраҫҫӗ. Чӑнипе илсен, вӗсем Хӗвеланӑҫ Германне агрессиллӗ Атлантика союзне кӗртесси ҫинчен калакан Парижри тата Бонри милитаристла договорсене ратификацилеме пур майсемпе те тӑрӑшаҫҫӗ. Паллӑ ӗнтӗ, ҫав договорсене ратификацилени Германие мире юратакан, демократиллӗ, пӗрлехлӗ государствӑна пӗрлешмелле мар туса хурать.

Хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем хӑйсем Германи ыйтӑвне Совет Союзӗпе пӗрле сӳтсе явасшӑн тӑни ҫинчен калаҫҫӗ, ҫав хушӑрах Лондонри канашлура Хӗвеланӑҫ Германне агрессиллӗ Атлантика пӗрлешӗвне, Совет Союзне хирӗҫ пыраканскерне, кӗртесси ҫинчен сепаратлӑ килӗшӳ тӑваҫҫӗ. Хӗвеланӑҫӗнчи державӑсен ҫакнашкал позицийӗ Германи проблемине тӑватӑ держава канашлӑвӗнче сӳтсе явни нимӗнле усӑ та кӳмелле мар тумасть-и-ха вара? Кунта эпир хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем Германи ыйтӑвӗ тӑрӑх Совет Союзне хӑйсен позицине пахӑнтарма хӑтланнине, вӗсен ку ӗҫӗ ытлах ӑнмасан, Совет Союзне вӑл Германи проблемине мирлӗ майпа «татса парасшӑн мар» тесе айӑплама, ҫапла майпа тӗнчери халӑхсене улталама пӑхнине туймастпӑр-и-ха?

Германи ыйтӑвне мирлӗ майпа татса парассине хирӗҫ тӑракансен ҫакна манас пулмасть: вӑрҫӑ хатӗрлес тӗлӗшпе тӑвакан вӗсен ӗҫӗсене мире юратакан халӑхсем тимлӗн асӑрхаса тӑраҫҫӗ. Вашингтонри ӑслах мар политиксем, Англипе Францири хӑйсен хӑшпӗр тарҫисем хавассӑн пулӑшнипе, вутпа выляни, Хӗвеланӑҫ Германире агресси вучахне чӗртнине халӑхсем витӗр курса тӑраҫҫӗ.

Германири урӑ пуҫлӑ политиксем ҫакна ӑнланмасӑр тӑма пултараймаҫҫӗ: вӗсен ҫӗршывне Бонри реваншистсем илсе кайма шутлакан ҫул пӗтӗм Германи нацине асапла хурлӑх патне кӗртсе яракан ҫул пулса тӑрать.

Хӗвеланӑҫ Германне тепӗр хут хӗҫпӑшаллантарас тата ӑна агрессиллӗ Атлантика союзне кӗртес политика Европӑри чылай государствӑсенче ҫар базисем тӑвас политикӑпа тачӑ ҫыхӑнса тӑрать. Ҫав ҫар базисем Совет Союзӗпе халӑх демократи ҫӗршывӗсен чиккисем ҫывӑхӗнче вырнаҫнӑ. Паллах ӗнтӗ, кусем вӗсем— пӗр политикӑн, демократиллӗ лагерьти государствӑсене хирӗҫ вӑрҫӑ хатӗрлес политикӑн тӗрлӗ енӗсем ҫеҫ. Анчах та ҫакӑнтан тивӗҫлӗ выводсем те тӑвас пулать.

Ҫак тӗнчери йывӑр лару-тӑрӑва сӑмӑллатма чӑнипех тӑрӑшать, ҫавӑ ют территорисенчи ҫар базисене пӗтересси ҫинчен тӑракан ыйтуран пӑрӑнса иртме пултараймасть. Совет Союзӗ ҫак ыйтӑва хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем умне пӗр хут кӑна мар лартнӑ тата халӗ те ҫине тӑрса лартать. Анчах вӗсем кашни хутӗнчех ҫав ыйту пирки пӗр шарламасӑр тӑраҫҫӗ.

Унтан та ытларах, Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсем юлашки вӑхӑтра хӑйсем валли базӑсем илес ыйту тӗлӗшпе Норвегипе Данипе хӗссессине вӑйлатрӗҫ, ҫар базисем ҫинчен Грецине тата франкистла Испанипе килӗшӳсем турӗҫ, ҫавнашкалах Ирана, Ҫывӑх тата Вӑтам Хӗвелтухӑҫӗнчи ытти ҫӗршывсене ҫавӑн пек тума листеҫҫӗ.

Хӗвеланӑҫӗнчи державӑсем атомлӑ, водородлӑ хӗҫпӑшалсемпе тата ҫынсене йышлӑн вӗлерсе пӗтермелли ытти йышши хӗҫпӑшалсемпе усӑ курма чарасси ҫинчен, аслӑ державӑсен хӗҫпӑшалӗсене чакарасси ҫинчен решенисем йышӑнассине хирӗҫ тӑраҫҫӗ Ку ыйтусене Пӗрлешнӗ Нацисен Организацийӗнче сӳтсе яваҫҫӗ, тесе сӑлтавлаҫҫӗ. Анчах та паллӑ ӗнтӗ, вӑл ыйтусене ООН-ра ҫав организаци тупӑнранпах сӳтсе яваҫҫӗ, усӑсӑр дискуссисем хӑҫан пӗтесси вара курӑнмасть те.

Ҫапла ҫирӗплетмен сӑмахсене халӗ халӑхсем ӗненмеҫҫӗ. Империализмла державӑсенчи влаҫра тӑракан ушкӑнсен ӗҫӗсем вара вӗсем мир тӑшманӗсем пулнине, ҫӗнӗ вӑрҫа хатӗрлесе шутпа халӑхсене пӗр-пӗрин ҫине тӑшманла пӑхтарас политикӑна пурнӑҫласа пынине кӑтартса параҫҫӗ.

Совет Союзӗ мӗнпур халӑхсем хушшинчи мирпе туслӑх политикине ҫирӗп тытса пырать. Унӑн ют ҫӗршывсемпе экономикӑлла ҫыхӑнусене сарса пырас политики те, уйрӑммӑн илсен, ҫавна пурнӑҫлама пулӑшать. Эпир халӑх демократи ҫӗршывӗсемпе тытакан экономикӑлла ҫыхӑнусем аталанса пыраҫҫӗ тата ҫултан-ҫул ҫирӗпленеҫҫӗ. Ҫав вӑхӑтрах кӑҫал Совет Союзӗ тата Франципе, Италипе, Аргентинӑпа, Финляндипе, Швецие тата ытти нумай ҫӗршывсемпе суту-илӳ килӗшӗвӗсем туса алӑ пусрӗ Тӗнчери экономикӑлла ҫыхӑнусене ҫирӗплетессине эпир пысӑк вырӑна хуратпӑр, ку вӑл тӗнчери йывӑр лару-тӑрӑва сӑмӑллатма пулӑшмалла. Эпир малашне те государствӑсем хушшинче пӗр-пӗриншӗн усӑллӑ никӗс ҫинче суту-илӳ тӑвассине пур майсемпе те вӑйлатса пыма шутлатпӑр.

Пролетарилле интернационализм идейипе тачӑ пӗтӗҫнӗ демократипе социализм ҫӗршывӗсен хӑватлӑ лагерӗ экономикӑлла, политикӑлла тата культурӑлла пурнӑҫӑн пур енӗпе те малалла ҫитӗнӳсем тӑвас ҫулпа шанчӑклӑн пырать. Вӑл прогресс, мирпе демократи интересӗсемшӗн тӗнчери лару-тӑру ҫине ытларах та ытларах ырӑ влияни парать.

Миршӗн кӗрешекен вӑйсем пӗрмай ӳсеҫҫӗ, тӗреклеҫҫӗ тата пӗтӗм тӗнчери мире ҫирӗплетмелли паха фактор пулса тӑраҫҫӗ. Ҫакна палӑртмалла: хӗрарӑмсен, ҫамрӑксен тата профсоюзсен кӑҫал пухӑннӑ пӗтӗм тӗнчери конгресӗсем миршӗн, васкаса хӗҫпӑшалланнине хирӗҫ тата капитализмла монополисем ӗҫҫыннисен прависене ирӗклӗхӗсем ҫине тапӑннине хирӗҫ пыракан кӗрешӳре миллионшар ҫынсем пӗрлӗх тума чӗререн тӑрӑшнине кӑтартса пачӗҫ. Ӗҫҫыннисен вӑйӗ, вӑрҫа сирсе яма тата мир ӗҫне хӳтӗлеме тӑрӑшакан мӗнпур ҫынсен вӑйӗ—пӗрлӗхлӗ пулнинче. (Тӑвӑллӑн, нумайччен алӑ ҫупаҫҫӗ.)

* * *

Юлташсем!

Пирӗн ҫӗршывра вӑтӑр улттӑ ҫул каялла, Октябрьте ҫӗнтерӳ тунӑ май пуҫланса кайнӑ совет стройӗн влиянийӗ тӗнче историйӗнче ҫултан-ҫул ытларах палӑрать. Октябрьти революци кӑларса тӑратнӑ принципсем халӗ ӗнтӗ калама ҫук пысӑк вӑй пулса тӑчӗҫ, вӗсем социализмпа демократин хӑватлӑ лагерьне пӗтӗҫтерсе тӑраҫҫӗ, ҫӗнӗрен миллионшар та миллионшар ӗҫҫыннисене ирӗклӗхпе прогрессшӑн пысӑк паттӑрлӑхпа кӗрешме ҫӗклентереҫҫӗ.

Октябрьти Социализмла Аслӑ революци вӑтӑр улттӑ ҫул тултарнине палӑртса, Совет Союзӗнчи халӑхсем тунӑ ҫитӗнӳсемпе эпир тивӗҫлипе савӑнса мухтанатпӑр.

Пирӗн умра пысӑк задачӑсем тӑраҫҫӗ. Вӗсене пурнӑҫлама ҫӗнӗ хӑватпа тӑрӑшса ӗҫлени, пирӗн ҫул ҫинче тӗл пулакан кирек мӗнле йывӑрлӑхсене те ҫӗнтерсе пыма хатӗр пулни кирлӗ. Совет ҫыннисем йывӑрлӑхсенчен никҫан та хӑраман. Эпир ҫапла шанчӑклӑн калама пултаратпӑр: пирӗн мухтавлӑ Коммунистсен партийӗ ертсе пыракан, Марксӑн — Энгельсӑн—Ленинӑн—Сталинӑн пурне те ҫӗнтерекен вӗрентӗвӗпе хавхаланнӑ совет халӑхӗ коммунизм строительствинчи ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем патне пӗрмаях малалла кайса пырӗ. (Алӑ ҫупаҫҫӗ).

Сывӑ пултӑр Октябрьти Социализмлӑ Аслӑ революци 36 ҫул тултарни! (Алӑ ҫупаҫҫӗ).

Сывӑ пултӑр халӑхсем хушшинчи мир! (Алӑ ҫупаҫҫӗ).

Сывӑ пултӑр аслӑ совет халӑхӗ (Алӑ ҫупаҫҫӗ).

Ленин—Сталин ялавӗ айӗнче, Коммунистсен партийӗ ертсе пынипе—малалла, коммунизм ҫӗнтерӗвӗ патне! (Нумайччен, тӑвӑллӑн алӑ ҫупаҫҫӗ. Залра Совет Союзӗнчи Коммунистсен партине, унӑн Центральнӑй Комитетне тата Совет правительствине саламласа каланӑ сасӑсем илтӗнеҫҫӗ).

Государствӑна ҫӗрулми тата выльӑх-чӗрлӗх продукчӗсем парса татнӑ

ЕЛЧӖК. (Телеграфпа). Район ноябрӗн 1-мӗшӗнче ҫӗрулми, ҫӑм, сӗт-ҫу, ҫӑмарта хатӗрлемелли государство планӗсене тултарчӗ. Ҫавӑн пекех государство валли ҫӗрулми, аш-какай, ҫӑмарта тата пахча ҫимӗҫсем сутӑн илмелли плана та тултарнӑ.

Государствӑна выльӑх-чӗрлӗх продукчӗсем тата ҫӗрулми парасси малалла пырать.

Халӑх ырлӑхӗшӗн, ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсемшӗн

СӖМӖРЛЕ, ноябрӗн 6-мӗшӗ. (Телефонпа). Совет Союзӗнчи Коммунистсен партийӗпе Совет правительстви халӑх пурнӑҫне лайӑхлатассишӗн, унӑн культурине ӳстерессишӗн ыванма пӗлмесӗр тӑрӑшни ҫӗршыври рабочисене, колхозниксене тата интеллигенцие хытӑ савӑнтарать. Пӗтӗм совет халӑхӗпе пӗрле, районти ӗҫҫыннисем Аслӑ уяв кунне пысӑк ҫитӗнӳсем тунипе кӗтсе илчӗҫ. Районти предприятисен коллективӗсем уяв ячӗпе илнӗ обязательствӑсене чыслӑн пурнӑҫларӗҫ.

Йывӑҫ япаласем тӑвакан завод 1952 ҫулхи плана тултараймарӗ. Коммунистсен партийӗн XIX-мӗш съезчӗ йышӑннӑ историллӗ решенисемпе хавхаланса ӗҫлесе, кӑҫал завод коллективӗ паха тӗслӗхсем кӑтартать. Уява вӑл ҫулталӑкри производство планне тултарнипе кӗтсе илчӗ. Завод плана ҫирӗплетнӗ ассортимент тӑрӑх тултарса пырать. Кӑҫалхи тӑхӑр уйӑх хушшинче продукцин хӑйне ларакан хакне 19 процент йӳнетнӗ, планран ирттерсе 1 миллион тенкӗ тупӑш илнӗ.

Экстракт тӑвакан «Большевик» завод чылайранпа ӗнтӗ пӗр тикӗс ӗҫлет. Вӑл продукци туса кӑлармалли вунӑ уйӑхри плана 106,4 процент тултарчӗ, таварӑн пахалӑхне лайӑхлатрӗ. Кунта ӗҫ нормине тултарман рабочи ҫук. Вуншар рабочи ҫулталӑкри нормӑна срокчен пурнӑҫланӑ. Чылай рабочисем технологи процесне ҫӗнетсе лайӑхлатмалли паха сӗнӳсем панӑ. Завод ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстермелли 10 уйӑхри плана 105,4 процент тултарнӑ, продукцин хӑйне ларакан хакне 652 пин тенкӗлӗх йӳнетнӗ.

Ҫак ҫулӑн пуҫламӑшӗнче сӗтел-пукан комбиначӗ юлса пычӗ. Комбинат коллективӗ, уяв ячӗпе стахановла вахтӑна тӑрса, пысӑк обязательствӑсем илчӗ. Ӑна вӑл чыслӑн пурнӑҫларӗ. Комбинат продукци туса кӑлармалли иртнӗ уйӑхри плана ытлашшипех тултарчӗ, планран ирттерсе 1.984 пин тенкӗлӗх продукци туса кӑларчӗ.

Халӑх пурнӑҫне лайӑхлатасси паха сӗтел-пукан ытларах туса кӑларнинчен сахал мар килнине асрӗ тытса, комбинат коллективӗ хӑйӗн ӗҫне куллен вӑйлатса пырать. Ҫӗршер рабочи ҫулталӑкри нормӑна срокчен тултарнӑ, вуншар стахановецсем пилӗк ҫуллӑх нормӑна пурнӑҫланӑ.

Правительство комбинат коллективне Мускавра ҫӗнӗрен уҫӑлакан чи пысӑк магазин—ГУМ—валли кассӑсем, шифоньерсем тата ытти йышши япаласем туса кӑларма чылай заказ пачӗ. Коллектив ҫав заказа ӑнӑҫлӑн пурнӑҫларӗ.

Ҫӑпӑр комбиначӗ ҫулталӑкри производство планне октябрь уйӑхӗнче тултарчӗ, ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстермелли 10 уйӑхри плана 121,4 процент пурнӑҫларӗ, топливо, электроэнерги чылай перекетлерӗ, продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетрӗ.

Кӑҫал районти апат-ҫимӗҫ комбиначӗн, пӗлтӗрхипе танлаштарсан, икӗ хут нумайрах продукци туса кӑлармалла. Комбинат коллективӗ умра тӑракан задачӑсене лайӑх пурнӑҫласа пырать. Продукци туса кӑлармалли 10 уйӑхри плана пур ассортиментсем тӑрӑх та ӑнӑҫлӑ тултарни, продукцин хӑйне ларакан хакне 6,9 процент йӳнетни, планран ирттерсе 270 пин тенкӗ тупӑш илни коллективӑн уяв ячӗпе тунӑ ҫитӗнӗвӗ пулать.

Кирпӗч завочӗ, Чӑваш АССР Вырӑнти тата топливо промышленность министерствине пӑхӑнса тӑракан вӑрманпромхоз, райпромкомбинатсем, типографи, «Спотара» комбиначӗ, арман, Ширшов ячӗпе тӑракан, «Партизан» артельсем, чугун ҫул станцийӗ производство планне ӑнӑҫлӑ тултарса пыраҫҫӗ.

«Чӑвашлес» треста пӑхӑнса тӑракан вӑрманпромхоз пӗрремӗш кварталти плана тултараймарӗ. СССР Верховнӑй Совечӗн пиллӗкмӗш сессийӗ тата КПСС Центральнӑй Комитечӗн сентябрьти Пленумӗ йышӑннӑ решенисемпе хавхаланса ӗҫлесе, вӑрманпромхоз коллективӗ 10 уйӑхри плана 112,2 процент тултарчӗ.

Районти предприятисем государство ҫирӗплетсе панӑ 10 уйӑхри плана пӗтӗмӗшпе 104,7 процент тултарчӗҫ, Тӑван ҫӗршыва планран ирттерсе темиҫе миллион тенкӗлӗх продукци пачӗҫ. Уйрӑмах вӗсем октябрь уйӑхӗнче лайӑх ӗҫленине палӑртас пулать. Район промышленноҫӗ продукци туса кӑлармалли уйӑхри плана 116 процент тултарчӗ.

Районти ӗҫҫыннисем хӑйсен Тӑван ҫӗршыв умӗнчи хисеплӗ тивӗҫне лайӑх туйса тӑраҫҫӗ, Тӑван ҫӗршыв экономикине малалла аталантарассишӗн, хамӑр ҫӗршывра коммунизм обществи туса ҫитерессишӗн вӑя шеллемесӗр ӗҫлеҫҫӗ.

М. КУЗЬМИН,
КПСС Сӗмӗрле райкомӗн секретарӗ.

Пирӗн завод ҫитӗнӗвӗсем

Куславккари суртсем тӑвакан завода шахтерсенчен час-часах ҫырусем килеҫҫӗ. Вӗсем пирӗн рабочисене паха суртсем тунӑшӑн чӗререн тав туса ырӑ сунаҫҫӗ. Завод ӗҫне ҫавӑн пек пысӑка хурса хаклани ахальтен килмен ӗнтӗ.

Эпир Молотов хулинчи суртсем тӑвакан завод коллективӗпе ӑмӑртса ӗҫлетпӗр. Ҫак ӑмӑртура пирӗн коллектив пӗрремӗш вырӑн йышӑнчӗ. СССР Ҫӗр кӑмрӑк промышленность министерствин предприятийӗсем хушшинче пыракан социализмла ӑмӑртура, виҫҫӗмӗш квартал итогӗсем тӑрӑх, пирӗн завод виҫҫӗмӗш вырӑн йышӑнчӗ. Октябрь уявӗ умӗнхи социализмла ӑмӑртӑва хутшӑнса вуннӑ уйӑхри производство планне октябрӗн 30-мӗшӗ тӗлне тултартӑмӑр. Завод халӗ лайӑх хатӗрленсе ҫитрӗ.

Виҫҫӗмӗш кварталта, иккӗмӗш кварталпа танлаштарсан, 44,7 процент ытларах продукци туса кӑларнӑ. Ӗҫ тухӑҫлӑхӗ кашни рабочи пуҫне вӑтам шутпа 34,4 процент ӳснӗ. Продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетнипе тупӑш чылай илнӗ. Туса кӑларакан продукцин пахалӑхне лайӑхлатнӑ.

Ӗҫ ӑнӑҫлӑхне ҫынсем татса параҫҫӗ. Ҫавӑнпа та дирекципе партбюро кадрсемпе ӗҫлесси тата вӗсене тӗрӗс вырнаҫтарасси ҫине ялан тимлӗ пӑхаҫҫӗ. Заводра пултаруллӑ стахановецсем ӳсе, ҫитӗнчӗҫ. Вӗсем хушшинче уйрӑмах Г. Новиков, Г. Бурбатов, М. Матюшкин, И. Петров, В. Никифоров, П. Яковлев тата ытти юлташсене палӑртмалла. Вӗсем СССР Ҫӗр кӑмрӑк промышленность министерствин Хисеплӗ грамотине е значокӗсем илме тивӗҫлӗ пулчӗҫ.

Рационализаторсем завода пысӑк пулӑшу параҫҫӗ. Кӑҫалхи ҫулӑн иккӗмӗш ҫур ҫулӗнче кӑна рационализаторсемпе изобретательсен 45 сӗнӗвне пӑхса тухнӑ, вӗсенчен 25 сӗнӗве ӗҫе кӗртнӗ. Ҫав сӗнӳсем завода ҫулталӑкра 550 пин тенкӗ перекетлеме май параҫҫӗ.

П Васин механик панӑ сӗнӳ паха вырӑн йышӑнать. Ҫав сӗнӳ ҫулталӑкра 15 пин тенкӗ перекетлеме май парать. С. Казаков механик, О. Кирпичников технорук, мастерской заведующийӗ Н. Панков, Б. Тухватулин слесарь панӑ сӗнӳсем завода нумай укҫа-тенкӗ перекетлеме май пачӗҫ.

Заводра техникӑлла совет тунӑ. Вӑл Ленинградри Калинин ячӗпе тӑракан институтри ученӑйсемпе ҫыхӑну тытать. Ученӑйсем пулӑшнипе производствӑна лайӑхлатма пулӑшакан нумай ӗҫсем туса ирттернӗ. Ҫавна пула 1.800 пин тенкӗ перекетленӗ.

Суртсем тӑвакансен коллективӗ КПСС Центральнӑй Комитечӗн сентябрьти Пленумӗ йышӑннӑ постановление питӗ пысӑк ҫӗкленӳпе кӗтсе илчӗ. Завод колхозсене электроэнерги парса тӑрать. Малашне эпир колхозсене тата пысӑкрах пулӑшу пама тӑрӑшатпӑр. Завод колхозсене хӑма сутать, парник хуҫалӑхӗ валли рамӑсем туса парать.

Завод коллективӗ умӗнче малашне тата пысӑкрах задачӑсем тӑраҫҫӗ: шахтерсем валли сӗтел-пукан туса кӑлармалла пулать.

Эпир ҫулталӑкри производство планне декабрӗн 5-мӗшӗ тӗлне тултарма обязательство илтӗмӗр. Ҫак обязательствӑна пурнӑҫлассишӗн халӗ пӗтӗм завод коллективӗ ҫине тӑрса ӗҫлет.

Эпир ҫитес ҫулхине суртсем туса кӑларассине 12 процент ӳстерме йышӑнтӑмӑр. Ҫавна пурнӑҫлама халӗ кирлӗ ӗҫсем туса ирттеретпӗр.

Завод коллективӗ ӗҫре ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем тӑвассишӗн, партин XIX-мӗш съезчӗ лартнӑ задачӑсене пурнӑҫлассишӗн хастарлӑ кӗрешет.

П. КОВАЛЕНКО,
Куславккари суртсем тӑвакан завод директорӗ.

Колхозниксен савӑнӑҫӗ

Пӗтӗм чун-чӗререн савӑнаҫҫӗ ҫак кунсенче пирӗн колхозниксем. Вӗсем савӑнаҫҫӗ—мӗншӗн тесен вӗсен пурнӑҫӗ ӳкерсе илмелле мар илемленчӗ. Тата мӗн тери ҫутӑ ӗмӗтсем малта! Петр Николаевич Краснов ҫемйин акӑ. Тӗттӗмленсе ҫитсен унӑн кил-йышӗ киле пухӑнать. Ачисем—виҫҫӗн, вӗсем маларах ҫитнӗ, ыранхи урoксене хатӗрлеме ларнӑ та ӗнтӗ. Хӑйсем ӗҫрен анчахрах таврӑннӑ та апата ларнӑ. Пӳртре ҫутӑ—Ильич лампочки ҫутатать. Радио калаҫать е юрлать.

Асаттӑшӗ, пӗрре темле Пӑрачкав пасарӗнчен асатте кулачӗ илсе килнӗччӗ. Ӑҫта, мӗнле ӳснӗ вӑл, ҫав кӑмӑл пек шурӑ ҫӑкӑр? Эпир пӗчӗк ачасем, пӗчӗк ачасем анчах мар, асаттесем те ун чухне ӑна пӗлмен. Октябрь революцийччен кӑна мар, революци хыҫҫӑн та, каярахпа, колхозсем пуҫланса кайсан та, пирӗн ҫӗр ҫинче тулӑ пулман. Вӑл тырӑ пире валли мар, тенӗ ун ҫинчен асӑнсан. Тырӑ акса тӑвакан ҫӗр лаптӑкӗ ҫинче пӗрремӗш вырӑн сӗлӗ, иккӗмӗш вырӑн ыраш йышӑннӑ.

Халӗ? Кирек хӑш колхозник килне кӗрсен те, ыраш ҫӑкрипе пӗрле мӑйӑр пек шур ҫӑкӑр та курма пулать, курма анчах мар, пирӗн патра та ӑна тӑранниччен ҫиеҫҫӗ Петр Николаевич ҫемйи те ӑна тӑранниччен ҫиет. Арӑмӗпе иккӗш кӑҫал вӗсем 600 ӗҫкунӗ тунӑ. Савӑншӑн Петр Николаевич ыраш, тулӑ, пӑрҫа — пурӗ 112 пӑт (ӗҫкунӗшӗн аванс шучӗпе 8-шер килограмм), 200 пӑт ытла ҫӗрулми тата пахча ҫимӗҫсем илнӗ.

Ялхуҫалӑх ҫулӗ вӗҫленмен-ха. Петр Николаевич арӑмӗпе пӗрле тата 120—150 ӗҫкунӗ таран тӑваҫҫӗ. Тата темиҫе пӑт тырӑ, ҫав шутран тулӑ. Пирӗн колхоз уйӗнче халӗ тулӑ ыраш хыҫҫӑн иккӗмӗш вырӑн йышӑнать Унӑн тухӑҫлӑхӗ те ҫултан-ҫул ӳсе пырать. 1940-мӗш ҫулта колхоз чи вӑйлӑ тырпул туса илнӗ Ҫав ҫулта та колхоз гектартан 60 пӑта яхӑн кӑна ҫапса илнӗ. Уйрӑмӑнах тата вӑрҫӑ хыҫҫӑнхи ҫулсенче тырпул тухӑҫӗ пӗчӗкҫӗ пулнӑ, вӑтамран кашни гектартан 30—40 пӑт тырӑ пухса илнӗ. Тулӑ тухӑҫлӑхӗ тата пӗчӗкрех пулнӑ. Сӑмахран, 1946—47—48 ҫулсенче кашни гектартан пурӗ те 2—3 центнер ҫеҫ вырса илнӗ. Юлашки ик-виҫ ҫул хушшинче эпир ӑна ҫулсеренех вӑтамран кашни гектартан ҫӗр пӑтран кая мар пухса кӗртетпӗр. Уйрӑм бригадӑсем 120—130 пӑт таран ҫапса илеҫҫӗ. Иртнӗ ҫулта Иван Черкесов бригади гектартан 24-шер центнер ҫурхи тулӑ, Артемий Моисеев бригади кӑҫал 31 центнер ытларах кӗрхи тулӑ пухса кӗртрӗ. Тулӑ кӑна мар, ыраш, пӑрҫа, вир тата ытти культурӑсем те халӗ ытти ҫулхисенчен чылай лайӑхрах пулаҫҫӗ. Ҫук, Петр Николаевич халӗ ӗнтӗ Пӑрачкава, Нурӑса (хальхи Калинино) тырӑ сутӑн илме каймасть. Вӑл халӗ хӑй пасара тырӑпа тухать.

Петр Николаевич Краснов ҫавӑншӑн кӑна мар савӑнать. Совет влаҫӗ 36 ҫул тултарнӑ ҫулта унӑн государство умӗнчи парӑмӗсем чылай чакаҫҫӗ. Иртнӗ ҫулта вӑл ялхуҫалӑх налогӗ 1.100 тенкӗ тӳлемелле пулсан, кӑҫал пурӗ те 480 тенкӗ кӑна тӳлерӗ. Килес ҫул вӑл тата сахалтарах тӳлемелле пулать. Ҫавӑн пекех вӑл государствӑна аш-какай, ҫӑмарта, ҫӑм кӑҫал чылай сахалтарах пачӗ. Петр Николаевич савӑнӑҫӗ кунта кӑна та мар. Вӑл ҫуралса ӳснӗ ялти колхоз та ҫулсеренех хӑватлӑн аталанса пырать. Ҫавна вӑл хӑйӗн пурнӑҫӗ ҫултан-ҫул пуянланса пынинче те, колхозӑн пӗтӗм ӗҫ-хӗлӗнче те лайӑх курать. Виҫ-тӑватӑ ҫул каярах Ильич лампочкисем ҫинчен асӑнатчӗҫ кӑна, халӗ вӑл пӗтӗм яла ҫутатать, ун вӑйӗпе 7—8 мотор ӗҫлет. Радио сассине хулара кӑна илтенччӗ, халӗ кашни килтех радио — колхоз хӑй радиоузел лартрӗ. Ӗлӗкрех Петр Николаевич Сӗмӗрле таврашӗнче хӑма ҫуракан заводра ӗҫлекелетчӗ, халӗ колхозӑн хӑйӗн хӑма ҫуракан пӑчкӑ шавласа ларать. Нумай ҫулсем хушши юрӑхсӑр выртнӑ ҫӗрсем те усӑ параҫҫӗ. Пӗр вырӑнта плодопитомник ӳссе ларчӗ—унта 20 пине яхӑн сыпнӑ улмуҫҫисем. Колхоз сачӗ саралсах пырать. Правлени ҫурчӗ тата? Хулари пек аслӑ таса — кӗперсем? Вӗсене, виҫҫӗшне те, ҫӗнӗрен тунӑ.

Ферма таврашӗнче тата? Пӗчӗк хула сӑнне илет вӑл—ҫулсерен саралать, ҫӗнелет. Пӗве. Пӗве хӗрринче пӗчӗк, чус витнӗ ҫурт. Вӑл насус станцийӗ. Унпа юнашар шыв пухмалли башня. Ун ӑшӗнче 16 тонна шыв кӗрекен чан. Кунтан вара шыв фермӑсене салалать. 120 ӗне шӑнӑҫакан ҫӗнӗ витене автопоилкӑсем вырнаҫтарнӑ. Унпа хирӗҫ Сӗмӗрле вокзалӗ пек пысӑк кормокухня. Ӑна шлакпа цементран тунӑ, ҫине шифер витнӗ. Кунта пӗрремӗш чул ҫурт. Ӑна пӗтӗмпех туса пӗтереймен-ха. Ун ӑшне тӑватпӑр, ӑна механизацилетпӗр—унтан ӗне витине. Витере ӗнесем патне апат ҫавӑнса тӑракан ҫулпа каймалла пулать. Кунтах молочная, хӗҫ-тимӗр витсе лартнӑ ҫӗнӗ пӑру вити. Ҫак кунсенче тепӗр сысна вити туса лартрӑмӑр. Вӑл тӑватӑ ретлӗ. Кӑҫал тата 800 чӑх вырнаҫмалӑх ҫурт, саманран тунӑ, ҫине турпас витнӗ.

Ӑшӑ, ҫутӑ суртсене кӗреҫҫӗ кӑҫал колхоз выльӑхӗсем. Ӳсет вӗсен йышӗ, тухӑҫӗ. Вӑрҫӑчченхи 1940 ҫулхинчен кӑҫалхи ҫул ӗнтӗ выльӑх шучӗ 2 хут, сыснасем 16 хут, сурӑхсен шучӗ 29 хут ӳсрӗ. Вӑрҫӑччен колхозра пӗр кайӑк-кӗшӗк те пулман пулсан, халӗ колхоз ферминче икӗ пине яхӑн тӗрлӗ кайӑк-кӗшӗк. Выльӑх-чӗрлӗх тухӑҫлӑхӗ те ҫултан-ҫул ӳсе пырать. Вӑрҫӑчченхи 1940 ҫулпа танлаштарсан, кӑҫал кашни ӗнерен вӑтамран 300-шер литр сӗт ытларах суса илнӗ. Ҫавӑн пекех аш-какай, ҫӑм тата ытти ялхуҫалӑх продукчӗсем те чылай ытларах илнӗ. Хамӑрӑн юратнӑ Тӑван ҫӗршыва вӑрҫӑчченхи 1940 ҫулта 8 пин литр сӗт, 44 килограмм ҫӑм, 34 центнер аш панӑ пулсан, кӑҫал эпир 55 пин литр сӗт, 78 центнер аш, 600 килограмм ытла ҫӑм панӑ. Вӑрҫӑччен государствӑна пӗр ҫӑмарта та паман, кӑҫал эпир 23 пин ытла патӑмӑр. Государствӑна тырӑ памалли плана август уйӑхӗнчех тултарнӑ. Пӗтӗн-кантӑр вӑрри, кантӑр, йӗтӗн сӳсӗ парассипе те обязательствӑна пурнӑҫланӑ.

Ытти ялхуҫалӑх ӗҫӗсем те вӗҫленсе пыраҫҫӗ.

Нимрен хаклӑ, нимрен ытларах савӑнтараканни вӑл—колхоз ӗҫне Петр Николаевич Краснов пек чун-чӗрипе парӑнса тӑвакан колхозниксем. Алексей Романович Лебедев тата унӑн бригадинче ӗҫлекенсем. Вӗсем иртнӗ ҫулта Канаш районӗнчи «Канаш» колхоза кайса саманран ҫурт тума вӗренсе килчӗҫ, кӑҫал вара вӗсем хӑйсем саман туса, паха птичник туса лартрӗҫ. Ферма заведующийӗ коммунист Фома Александрович Ильгачкин пуҫарса ертсе пынипе шлакпа цементран паха ҫурт туса лартнӑ. Михаил Михайлович Илларов ертсе пынипе Наталия Макарова, Лидия Белова, Прасковья Илларова колхозницӑсем улмуҫҫисем сыпас ӗҫе вӗренсе мастерсем пулчӗҫ, колхоза темиҫе пин тенкӗ тупӑш пама пултарчӗҫ.

Ҫӗнӗ техника йӑлана кӗрсе пынӑ май, ҫӗнӗ специалистсем—электрик Иван Нахеев, рамщик Михаил Ивашков, штукатур Николай Федоров, радистсем Анна Арсентовӑпа Валентин Лебедев тата ыттисем те ӳссе ҫитӗнчӗҫ.

Пирӗн колхозник савӑнӑҫӗ эпир халиччен тума пултарнӑ ӳсӗмсенче кӑна мар. Пирӗн колхозниксене тунӑ ҫитӗнӳсенчен ытларах пулас, тата пысӑкрах ӗҫсем, пирӗн ҫутӑ ӗмӗтсем савӑнтараҫҫӗ. Ҫак кунсенче пирӗн колхоза агроном килчӗ Вӑл тата бригадирсем тислӗк, торф ытларах хатӗрлес тӗлӗшпе ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсен ҫитес ҫул кашни гектартан 120 пӑт, уйрӑм уйсенче 150 пӑт таран тырпул туса илмелле. Ферма заведующийӗсем те ҫӗнӗ валли: вӗсен килес ҫул ҫӗршыва 15 тонна аш туса памалла, кашни сӑвакан ӗнерен 1.400 литр сӗт—пурӗ 90 тонна таран сӗт суса илмелле.

Акӑ мӗншӗн ӗнтӗ пирӗн колхозниксем совет влаҫӗ 36 ҫул тулнӑ уява чун-чӗререн савӑнса кӗтсе илчӗҫ. Акӑ мӗншӗн ӗнтӗ ҫырса панӑ май савӑнать Петр Николаевич Краснов кил-йышӗ.

И. МОИСЕЕВ,
«Комбинат» колхоз председателӗ.
Сӗмӗрле районӗ.

Ҫӗнӗ суртсем

ВТӖРНВ. Хулара ҫулсеренех ҫӗнӗ суртсем нумай тӑваҫҫӗ. Кӑҫал райпромкомбинат йывӑҫсем типӗтмелли сурт туса пӗтерчӗ, 40 пин кирпӗч типӗтмелӗх вучах тунӑ. Апат-ҫимӗҫ комбиначӗ 250 тонна пахча ҫимӗҫ усрамалӑх хранилище тунӑ, булка пӗҫермелли цех суртне туса пӗтерсе ӗҫе ярать. Сута сыр завочӗ тунӑ. Хула Совечӗ, ӗҫҫыннисен каласӗсене пурнӑҫласа, хулара артезиан ҫӑлӗ тума тытӑннӑ, виҫӗ хваттерлӗ ҫӗнӗ сурт туса пӗтерчӗ. Ҫитес ҫул ҫӗнӗ электростанци лартма 75 лаша вӑйлӑ локомобиль тата генератор туяннӑ, хула урамӗсене йывӑҫ нумай лартнӑ.

Хулари Маленков ячӗпе тӑракан колхоз та ҫулсеренех ҫӗнӗ суртсем лартать. Кӑҫал кунта ӗне фермичӗ автопоилка тунӑ. Ферма суртӗсемпе юнашарах силос хывмалли полубашня туса ҫитерчӗ. Пахча ҫимӗҫ ытларах туса илес майпа теплица туса лартнӑ.

(Хамӑр корр.).

Ҫӑм промышленноҫӗнчи работниксен ҫитӗнӗвӗсем

СССР Куллен кирлӗ промышленность таварӗсен министерствин Главшерсть предприятийӗсен коллективӗсем Октябрь уявне тивӗҫлипе кӗтсе илчӗҫ. Вунӑ уйӑхри программӑран ирттерсе 4,4 миллион метр ҫӑм пир-авӑр тӗртсе кӑларнӑ. Виҫҫӗмӗш кварталта виҫӗ тонна ытла ҫӑм чӗртаварпа ҫип перекетленӗ. (ТАСС).

ÇĔНĔ ХВАТТЕРТЕ

Усет республика столици. Аста пăхнă унта çĕнĕ çуртсем тăвасçĕ. Промышленность предприятийĕсен, культурăпа сутĕç учрежденийĕсен пысăк корпусĕсемпе пĕрле ĕççынинсем валли пурăнмалли çуртсем нумай хутшăнаççĕ. Строительсем—каменщиксемпе плотниксем, штукатурсемпе малярсем çав çуртсене хăвăртрах та илемлĕрех тăвассишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ. Кашни çулах çĕршер семье çĕнĕ çуртсене, пысăк та çутă, ăшă хваттерсене пурăнма куçать.

...Загородная урам. Кунта пĕр вăхăтрах темиçе çĕнĕ çурт тăваççĕ. Виçĕ тăватă хутлă чул çуртсем. Пĕрисем 24 хваттерлĕ, теприсем 32-шер хваттерлĕ пулаççĕ. Пурте вĕсем пир-авăр комбинатĕнче ĕçлекен рабочисемпе служащисем, инженерсемпе техниксем валли. Строительсем кашни çурта, кашни хваттере чунтан тăрăшса туни сисĕнет. Шап-шурă стенасем, сăрланă урай—пăхма савăнăçлă. Кашни пӳлĕмре пăспа ăшăтмалли батарея.

— 25-мĕш номерлĕ çурта уяв умĕнхи кунсенче кăна пурăнма куçнă. Çапла вара унта пурăнакансем Октябрь уявне пурте çĕнĕ хваттерте паллă тăваççĕ, кĕрсе курăр,—терĕç комбинат дирекцийĕнче.

Эпир çав çуртăн иккĕмĕш хутне хăпаратпăр. Тăваттăмĕш хваттер. Кунта Николай Николаевич Желобанов рабочи семйи пурăнать.

Таса та çутă пӳлĕм. Чӳречесем çинче тĕрлĕ чечексем. Сăрланă урайне ковер сарнă. Пысăк этажерка çинче Ленинпа Сталин сочиненийĕсен томĕсем, илемлĕ литература кĕнекисем. Комодпа вырăн çине тĕрленĕ ситтисем витнĕ, чӳречисенче тюльрен тунă кантăк карррисем.

Эпир Николай Николаевичпа çĕнĕ хваттер çинчен сăмах хускататпăр.

— Аслă уяв тĕлне питĕ пысăк парне пулчĕ çавă мана,— тет вăл.— Халиччен эпир пĕр пӳлĕмре кăна пурăннă. Начарах марччĕ, çапах тăвăртарах пулнă. Халĕ комбинат мана темиçе пӳлĕмлĕ çĕнĕ хваттер пачĕ. Çак пысăк пӳлĕмсĕр пуçне ачасен пӳлĕмĕ, уйрăм кухня пур. Унта водопровод кĕртнĕ, юнашарах ванна. Хамăршăн тăватпăр, пурăнма питĕ лайăх. Ĕç хыççăн лайăх канма пур условисем те ситеçлĕ,—тет Николай Николаевич.

Сăмах çине тепĕр пӳлĕмрен Валентина Ивановна тухать. Савăнăçлă вăл, çĕнĕ хваттер уйăн килти ĕçĕсене чылай çăмăллатнă. Ачасене пăхса ӳстерме пахa условисем туса пани âна чунтан савăнтарать.

— Чӳречисем пысăк, ирпен пуçласа каçченех хĕвел çути пулать. Хваттерте, кулленех вутă хутса ăшăтасси çинчен те шухăшлама кирлĕ мар. Кашни пӳлĕмрех пăспа ăшăтакан батарейăсем. Ĕçрен килсен ваннăра, çăвăнса тасалатпăр. Вĕри шывĕ те, сив шывĕ те хатĕр. Хĕрарăм ĕçĕ чĕн чухлĕ çăмăлланчĕ, ĕçлеме те, вĕренме те вăхăт ситеçлĕ,—тет Валентина Ивановна.

Эпир Николай Николаевичран вăл мĕнле ĕçлени тата малашнехи ĕмĕтсем çинчен каласа пама ыйтатпăр.

— Мĕн каласси пур, лайăх пурăннă чухне ĕçлеме те хавас,—тет вăл.— Николăш кун та сменăра иккĕшер нормăран кая тумасть. Пĕлтĕр пĕр çулта икĕ çул çурă нормине тултартăм. Кăçал ноябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне икĕ çулта валине пурнăçларăм. Çĕнĕ çулччен тата лайăхрах ĕçлеме, тепĕр ултă уйăх нормине тултарма пулать.

Николай Николаевич хăйне шаксa паллă ĕçе çав тери юратса тунипе вăтă тата аста лешпиксенчен вунай вĕрапни. Ĕççыннисем пурăнмалли çуртсене илемлĕ тăвас тĕллĕшпе пĕтĕм çултарулăха парса ĕçлени çинчен каласа çарать. Ăнăрере пĕрре вăл Совет Союзĕнчи Коммунистсен партийĕн историне марксизм-ленинизм произведенийĕсем тăрăх вĕренмелли кружок занятийĕсене çӳрет Килте вара кашни кас вулать, вĕренет.

— Кружокран вĕренсе тухсан КПСС хула комитечĕн каçхи университетне вĕренме кĕме ĕмĕтленетĕп,—тет вăл.

Бӳршĕ хĕрарăмĕ Лидия Васильевна Сахарова пырса кĕчĕ. Хĕрарăмсем уява хатĕрленесси, çав кун валли тутлă апат-çимĕç пĕçерме хатĕрленесси çинчен сăмах хускатаççĕ.

Эпир вĕсемпе сывпуллашатпăр. Паян Аслă Октябрь уявĕ. Çак чаплă куна стахановец Н. Желобанов семйи, пĕтĕм çĕршыври ĕççыннисем пекех, савăнăçлăн паллă тăвать. Уяв кунĕнче вĕсем, хăнисемпе пĕрле тулли сĕтел хушшине ларса, чи малтанхи черкене хăйсене телейлĕ пурнăç туса панă Коммунистсен партийĕпе Совет правительствине чĕререн тав туса ĕçĕççĕ.

Н. МИНИН.

ӲКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Н. Н. Желобанов семьи çĕнĕ хваттерте.

Г. ЗИНЬКОВ фотоӳкерчĕкĕ.

УРĂХ ÇĔРШЫВСЕНЧЕ

Октябрь уявĕ ячĕпе

УЛАН-БАТОР, ноябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Монголи Халăх Республикинчи предприятисенче, учрежденисенче, шкулсенче, вылăх-чĕрлĕх ĕрчетекенĕсен ялĕсенче Октябрьти Социализмла Аслă революцин пĕтĕм тĕнчери историлле пĕлтерĕшĕ çинчен пухусем пулса иртеççĕ. Пухусенче Монголи Халăх Республикинче Октябрь уявĕ ячĕпе сарăлнă социализмла ăмăртăвăн итогĕсене пăхса тухаççĕ.

Совет Союзĕпе культурăлла çыхăну тытакан Монголи обществин Улан-Батор хулинчи уйрăмĕ совет халăхĕ коммунизм строительствинче тунă çитĕнӳсене кăтартса паракан фотовыставка организациленĕ. Кинотеатрсенче совет кинофильмĕсен фестивалĕ иртереççĕ. Театрсемпе клубсем уяв ячĕпе концертсем хатĕрленĕ.

Монголи Халăх Республикинчи ĕççынисем Октябрьти революци 36 çул тултарнине ĕçри çитĕнӳсемпе кĕтсе илеççĕ. Аслă уяв ячĕпе пыракан социализмла ăмăртура Маршал Чойбалсан ячĕпе тăракан промкомбинатри атă-пушмак фабрикин, Хубсугульск аймакĕнчи апат-çимĕç комбиначĕн, Про юханшывĕ çинчи хăма завочĕн, Бустпромсоюзăн транспорт артелĕн, Кобдоскри автобазăн коллективĕсем мала тухнă. Вĕсене Монголи Халăх Республикин Министрĕсен Совечĕпе Монголири революцилле халăх партийĕн Центральнăй Комитечĕн куçса çӳрекен Хĕрлĕ ялавĕсене панă.

• • •

ПАРИЖ, ноябрĕн 4-мĕшĕ. (ТАСС). Парижра пурăнакансем 15 пин çын ытла паян каçхине хĕллехи велодрома пухăннă. Унта Коммунистсен партийĕ Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарнă ятпа пухнă митинг пулса иртнĕ. Велодромăн питĕ пысăк залне В. И. Ленинпа И. В. Сталин портречĕсемпе, СССР-па Франци государство ялавĕсемпе илемлетнĕ.

Митинг президиумĕнче—Этьен Фажон, Марсель Кашен, Франсуа Бийу, Леон Мова тата Коммунистсен партийĕн ытти руководителĕсем, Францире Совет Союзĕ хушшинчи туслăх обществин председателĕн заместителĕ Фернан Гренье, Франци паллă писателĕсем Луи Арагон тата Андрэ Стиль, Республика совечĕн членĕ Пети генерал, Пĕтĕм Францири ĕç конфедерацийĕн секретарĕ Жермена Гийе тата Францири демократилле общественноçăн ытти представителĕсем.

Митинра малтанах Францири Коммунистсен партийĕн Политбюровĕн членĕ Раймон Гюйо сăмах каланă. Вăл Октябрьти Социализмла Аслă революцин историлле пĕлтерĕшне палăртнă. Гюйо Франци халăхĕ ячĕпе Морис Торез тунă тупана: «Франци халăхĕ Совет Союзне хирĕç вăрçмĕ, никçан та вăрçас çук», тенине тепĕр хут каланă. Гюйо Совет Союзĕн мире юратакан политикине палăртнă.

Ун хыççăн Францири Коммунистсен партийĕн Центральнăй Комитечĕн Политбюровĕн членĕ Огюст Левер Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарни çинчен доклад тунă. Вăл çавна палăртнă: çак чаплă кун совет халăхĕшĕн кăна мар, çавăн пекех пĕтĕм тĕнчери мĕнпур ĕççыннисемшĕн уяв пулса тăрать. Огюст Левер çапла каланă: Совет государстви малтанхи кунсенчен пуçласах мирлĕ политика тытса пырать, империалистсем халиччен çĕнĕ вăрçă пуçласа ярайнарĕç пулсан, çавăншăн халăхсем чи малтанах Совет Союзне тав тума тивĕçлĕ.

Аслă Октябрь 36 çул тултарнине Польшăра уявлани

ВАРШАВА, ноябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Польша Халăх Республикинчи ĕççыннисем Октябрьти Социализмла Аслă революци 36 çул тултарнине чаплăн кĕтсе илеççĕ. Çĕршыври хуласемпе ялсене уяв чухнехи пек илемлетеççĕ.

Кăçал Польшăра Аслă Октябрь уявне Польшăпа Совет Союзĕнчи туслăха çирĕплетмелли уйăхлăх иртнĕ вăхăтра палă тăваççĕ. Хуласемпе ялсенче, предприятисенче, учрежденисенче ССР Союзĕнчи халăхсем коммунизм строительствинче тунă çитĕнӳсем çинчен лекцисем, докладсемпе калаçусем ирттереççĕ. Польшăпа Совет Союзĕнчи туслăха çирĕплетмелли уйăхлăх иртнĕ май, Польшăна совет культурин деятелĕсен делегацийĕ тата Евгений Вахтангов ячĕпе тăракан театрăн артисчĕсем пынă. Польшăри ĕççыннисем совет культурин деятелĕсен делегацийĕпе тата артисчĕсемпе тĕл пулаççĕ. Çав тĕлпулусем икĕ халăх хушшинчи туслăха уççăн кăтартса паракан демонстраци пулса тăраççĕ. Совет делегацийĕ тата Евгений Вахтангов ячĕпе тăракан театрăн ертсе пыракан деятелĕсене ăнер Польша Халăх Республикин Министрĕсен Совечĕн председателĕ Болеслав Берут йышăннă.

Çак кунсенче Поронинăри В. И. Ленин музейне çынсем нумай çӳреççĕ. Унта çĕршывăн кăшпур кĕтесĕсенчен рабочисем, хресченсем, интеллигенцин делегацийĕсем пыраççĕ. Музейпа юнашар лартнă В. И. Ленин памятникĕ умне Польша обществиноçĕн представителĕсем чечексем нумай хунă.

Шахтерсем, металлургсем, пир-авăр тĕртекенсем, машинăсем тăвакансем Аслă Октябрь ячĕпе ĕç вахтине тăнă. «Сталиногруд» шахта коллективĕ кашни кунах планран ирттерсе 350 тонна таран çĕр кăмрăкĕ кăларать. Планран ирттерсе продукци туса кăларни çинчен пур çĕртен те хыпарсем килеççĕ.

Польшăра çĕр кăмрăк промышленноçĕ аталанать

ВАРШАВА, ноябрĕн 4-мĕшĕ. (ТАСС). Польшăра çĕр кăмрăк промышленноçĕ хăвăртăн аталанса пырать. Ку промышленность çĕршыв халăх хуçалăхĕнчи чи паллă отраслĕсенчен пĕри пулса тăрать. 1952 çулта çĕршывра 1938 çулхинчен икĕ хут ытларах çĕр кăмрăкĕ кăларнă. Кивĕ шахтăсене çĕнетсе улăштарса тата пысăклатса пынисĕр пуçне, республикăра çĕнĕ шахтăсем нумай тăваççĕ. Иртнĕ çулта Силезире «Земовит» тата «Весела-2» шахтăсем ĕçлеме пуçланă. Ситес çулсенче вĕсем кашниех çулталăкне икшер миллион тонна çĕр кăмрăкĕ кăлармалла.

Хальхи вăхăтра çĕр кăмрăк шахтисем çĕçĕрен 9 тăваççĕ. Шахтăсенче чи çĕнĕ оборудовани вырнаçтарса лартаççĕ.

Франци халăхĕ Бонра тата Парижра тунă договорсене хирĕç тăрать

ПАРИЖ, ноябрĕн 3-мĕшĕ. (ТАСС). Францири ĕççыннисем Германи ыйтăвĕ тăрăх ирттермелли конференцие активлă хатĕрленеççĕ. Конференци ноябрĕн 8-мĕшĕнче Парижра пулса иртмелле.

Наци Мир Совечĕн чĕнĕвĕ тăрăх, ноябрĕн 8-мĕшĕнче çĕршыври çичĕ департаментра Хĕвеланăç Германие хĕçпăшаллантарнине хирĕç протестлесе, Индо-Китайри вăрçа чарса лартассишĕн тата тĕнчери тавлашуллă ыйтусене мирлĕ майпа татса парассишĕн пухусем ирттереççĕ. Ытти департаментсенче кун пек пухусене ноябрĕн 15, 22, 29-мĕшĕсенче тата декабрĕн 6-мĕшĕнче ирттерме палăртнă.

«Мир тетрачĕсем» çине тата «Европа çарĕ» тăвассине хирĕç протестлекен петицисем çине алă пустарас ĕç анăçлă пырать. Çапла, сăмахран, Стен коммунинче (Сена департаменчĕ) ун пек петицисем çине 3.500 çемье алă пуснă. Ку вăл пĕтĕм халăхăн çурри ытла пулать. Таланс хулинчи (Жиронда департаменчĕ) «Дассо» заводĕнчи пур рабочисем те «мир тетрачĕсем» çине алă пуснă. «Мир тетрачĕ» çине алă пусса, Монтелимар хулин мэрĕ (Дром департаменчĕ), «независимăй» Луи Шансель çапла каланă: Германи вермахчĕ тепĕр хут çĕкленнине хирĕç тăратăп, тенĕ.

«Юманите» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Валанс (Дром департаменчĕ), Ла Сени (Приморски Альпы департаменчĕ) тата Конкарно (Финистер департаменчĕ) хулисенчи муниципальнăй советсем Бонра тата Парижра тунă договорсене çирĕплетессине хирĕç тăнине палăртнă. Вăл советсене коммунистсемсĕр пуçне социалистсем, радикалсем, католикла парти членĕсем тата деголлевецсем кĕреççĕ. Хăйсем йышăннă решенисенче вĕсем Хĕвеланăç Германие хĕçпăшаллантарни Францишĕн пысăк харушлăх пулса тăнине палăртаççĕ. Наци пухăвĕн депутачĕсене «Европăри оборона пĕрлешĕвĕ» çинчен тунă договор текенскерне çирĕплетессине хирĕç сасăлама чĕнеççĕ.

Салтаксем Бао Дай çарĕнчен тараççĕ

ПЕКИН, ноябрĕн 4-мĕшĕ. (ТАСС). Синьхуа агентстви Вьетнамри информаци агентстви пĕлтернине панă. Информаци агентстви пĕлтернинче çапла каланă: сентябрĕн иккĕмĕш çур уйăхĕнче Куанг-Нам тата Тань-Хоа провинцийĕсенче (Центральнăй Вьетнам) Бао Дай çарĕсенчи 114 салтак Халăх çарĕ енне тарса кайнă. Бао Дай çарĕсенчи 48 салтак Франци Ай-Ну портĕнчен тарнă.

Нинь-Туан провинцийĕнче Бао Дай çарĕнчен 380 вьетнамец тарнă. Вĕсене французсем 1953 çулхи август уйăхĕнче пĕрĕсĕрлесе çара илсĕ пулнă.

Шупашкар хулинчи ĕççыннисен 1953 çулхи ноябрĕн 7-мĕшĕнчи демонстрацийĕ çинчен

Демонстраци 11 сехетре пуçланать. Демонстрацие хутшăнакан ĕççыннисем предприятисемпе учрежденисенче сборнăй пунктĕсене пухăнаççĕ, вара, колоннăсене йĕркеленсе, кăтартса панă маршрутпа Хĕрлĕ площаде пыраççĕ.

Хула варринчи урамсенче ирхине 10 сехетрен пуçласа демонстраци пулса иртиччен транспорт çӳремест.

ХУЛАРИ КОМИССИ.

Ăмăртура малта пыракансем

Шупашкарти ĕççыннисем паянхи уява пысăк çитĕнӳсемпе кĕтсе илчĕç. Хулари предприятисем хушшинчи ăмăртура уйрăмах, электроаппаратура тăвакан завод паха тĕслĕхсем кăтартать. СССР Электростанцисемпе электропромышленность министерстви тата ВЦСПС çак завод виççĕмĕш кварталти ăмăртура мала тухнине палăртнă. СССР Министрĕсен Совечĕн куçса çӳрекен Хĕрлĕ ялавне заводрах хăвармалла тата пĕрремĕш преми—123 пин тенкĕ памалла тунă.

Уяв ячĕпе стахановла вахтăна тăрса, чылай фабрикăсемпе заводсенчи рабочисем, инженерсемпе техниксем тата служащисем иртнĕ уйăхри плана ирттерсе тултарчĕç, продукци пахалăхне лайăхлатрĕç, чĕрт авар, топливо, электроэнерги чылай перекетлерĕç. Иртнĕ уйăхра продукци туса кăлармалли плана Атăл леш енчи электростанци 111,9 процент, макарон фабрики—115,1 процент, Ленин ячĕпе тăракан фабрика—116 процент, тимĕр çĕлекен пĕрремĕш мастерской — 143 процент тултарнă.

Тир-сăран комбиначĕ чылайранпа малта пыратчĕ. Социализмла ăмăртăва анлă сарса, шалти резервсемпе тулли усă курса, коллектив иртнĕ уйăхри плана 135 процент тултарчĕ, çапла вара хăйĕн унччен хи парăмне татрĕ.

Вăрман химп артелĕ продукци туса кăлармалли çулталăкри плана срокчен тултарчĕ. План тăрăх сакăр пилла туса кăлармалла пулсан, плана çичĕ пилла тăрăх тултарнă. Артель коллективĕ çулталăкри планран ирттерсе 300 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларма сăмах панă.

Юлашки вăхăтра строительсен творчествăлла активлăхĕ ӳснĕ. «Легипроистройăн» 11-мĕш трестĕ иртнĕ уйăхри плана пурĕ 113 процент, вăл шутран хăйĕн вăйĕсемпе тумалли плана—136,5 процент тултарнă. Уйрăмах пурăнмалли çуртсем тăвакан участок коллективĕ пысăк çĕнтерӳ тунине палăртас пулать. Участок иртнĕ уйăхри плана 162 процент тултарнă.

«Чувашстрой» трест коллективĕ паянхи уява иртнĕ уйăхри плана 137,4 процент тултарнипе кĕтсе илет.

В. ДМИТРИЕВ.

ПЛАНРАН ИРТТЕРСЕ

Сĕнтĕрвăрри арман коллективĕ 1953 çулхи плана срокчен тултарма сăмах паначчĕ. Коллектив хăйĕн сăмахне чысла пурнăçланă. Арман çулталăкри плана пĕр кăтартусем тăрăх та срокчен тултарнă, планран ирттерсе 400 тонна сăнăх авăртса кăларнă.

Çулталăк вĕçлениччен арман планран ирттерсе çĕршер тонна сăнăх авăртать.

Вылăх-чĕрлĕх тупăççĕ

КРАСНОАРМЕЙСКИ. Коммунистсен партийĕпе Совет правительстви ĕççыннисен пурнăçне лайăхлатассишĕн кулен тăрăшаççĕ. «Гигант» колхозра юлашки вăхăтра вунишшар сын ĕнесем, сурăхсемпе сыснасем туянчĕç. А. Яковлев, Н. Степанов, М. Григорьев, П. Васильев, Д. Емельянов тата ыттисем те пурĕ 15 колхозник ĕнесем туяннă. Халĕ кашни колхозник килĕнче ĕне е чупнă пăру, сыснасемпе сурăхсем пур.

АРТЕЛЬСЕН СИТĔНĔВĔСЕМ

ТАВАЙ. Сĕнĕ Пуянкассинчи Сталин ячĕпе тăракан промартель çулталăкри плана ирттерсе тултарчĕ, продукцин хăйне ларакан хакне йӳнетрĕ. Артель хĕртсе кăларнă йывăçа районти колхозсем çеç мар, вырăсри колхозсемпе МТС-сем те чылай туянаççĕ.

«8 марта» артель те çулталăкри плана срокчен тултарчĕ.

«Коммунизм ялавĕ» хаçатăн çитес номерĕ ноябрĕн 10-мĕшĕнче тухать.

Редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Т Е А Т Р

ЧĂВАШ АКАДЕМИ ТЕАТРĔНЧЕ ноябрĕн 7-мĕшĕнче чăвашла спектакль «Çеңĕ чисе». Ноябрĕн 8-мĕшĕнче вырăсла спектакль «Беспокойная должность». Ноябрĕн 9-мĕшĕнче чăвашла спектакль «Виçĕ тус». Спектакльсем 19 сехет те 30 минутра пуçланаççĕ.

К И Н О

«УДАРНИК»—ноябрĕн 7-мĕшĕпе 8-мĕшĕнче çĕнĕ илемлĕ фильм «Песня родной стороны». Ноябрĕн 9-мĕшĕнче çĕнĕ илемлĕ фильм—«Мой маленький друг».

Сеанссем пуçланаççĕ 14 сехет те 15 минутра, 16 с. 15 м., 18 с. 15 м. 20 с. 15 м.

Капитализмла çĕршывсенчи ĕççыннисен пурнăçĕ чухăнланса пыни

Совет çыннисен пурнăçĕ пĕрмаях лайăхланса пырать тата вĕсен культури ӳсĕ тăмах чечекленет. Çакна эпир наци тупăшĕ, общество пуянлăхĕ ӳснинчен авах куратпăр. Пирĕн çĕршывра рабочисемпе служащисен хисепĕ, вĕсен ĕç укçи, колхозсемпе колхозниксен натурăпа тата укçан илекен тупăш ӳссех пырать, халăха кулленех кирлĕ таварсен хакĕ пĕрмаях йӳнелет. Сăмахран, 1952 çулта наци тупăшĕ 1940 çулхинчен икĕ хут ытларах пулнă, патша Российĕнчи наци тупăшĕнчен 12 хут ирте кайнă.

Совет Союзĕнче наци тупăшĕ пĕтĕмпех халăх аллинче. Çав тупăшăн тăватă пайĕнчен виçĕ пайне ялăн ĕççыннисен материальнăй тата культурăлла ыйтăвĕсене тивĕçтерме, ытти пайĕ социализмла производствăна сарма, государствăпа обществăлла ĕçсене тума каять.

Партипе правительство ĕççыннисен ырлăхĕшĕн мĕн тери тăрăшнине ССР Союзĕн 1953 çулхи государство бюджетĕнчен те лайăх курма пулать. Кăçал халăха вĕрентме, сывлăха сыхлама, пособисемпе пенсисем тӳлеме 139,5 миллиард тенкĕ укçа уйăрнă.

Коммунистсен партийĕпе Совет правительстви ĕççыннисен пурнăçне, хайлăхлатассипе тата вĕсен культурăлла шайне ӳстерес енĕпе нумай ĕçсем тума палăртрĕç. КПСС Центральнăй Комитечĕн сентябрьти Пленумĕн решенийĕсене, ун хыççăн партипе правительство йышăннă решенисене пурнăçлани халăх пурнăçне малалла лайăхлатма май парать.

• • •

Капитализмла çĕршывсенче ĕç пачах урăхла. Унта наци тупăшне монополистсем турпа классен интересĕсемшĕн пайлаççĕ. Вĕсен пайĕ наци тупăшĕнче пĕрмаях ӳссе пырать, рабочи класпа ĕççыннисене тивекен пайĕ тăтăшах чакать, рабочи класпа ĕççыннисен пурнăçĕ пур енĕпе те юхăнса пырать.

1923 çулта США-ри рабочисемпе ĕççыннисен наци тупăшĕнчи пайĕ 54 процент пулнă пулсан, 1948 çулта вăл 43,3 процент, 1951 çулта 41,9 процент анчах пулнă. Англире наци тупăшĕн ĕççыннисене тивекен пайĕ хальхи вăхăт тĕлне пĕтĕмпе те 40 процент кăна юлнă.

Паллах ĕнтĕ, производство хатĕрĕсем уйрăм çынсен харпăрлăхĕ пулнă çĕрте наци тупăшĕ урăхла пайланассипе кĕтме çук. Наци тупăшĕ çавăн пек валеçĕннине пула буржуази пĕрмаях пуйса пырать, тепĕр енче—рабочи класпа ĕççыннисем пĕрмаях чухăнланса пыраççĕ.

Империалистсем хăйсем валли чи пысăк услампем илмелли питех те кирлĕ «бизнес» тесе халăх хуçалăхне милитаризацилесе пынипе тата вăрçăсене путтараççĕ. Вăсласа, хĕçпăшалланни, миллиардерсемшĕн, чи малтан США миллиардерĕсемшĕн, пысăкланнуен те ытларах пуйса пымалли çăлкуç пулса тăчĕ. США-ри капиталистла монополисен услами 1938 çулта 3,3 миллиард доллар пулнă пулсан, 1951 çулта 42,9 миллиард доллара çитнĕ, тепĕр майлă каласан, 13 хут ӳснĕ.

Вăрçă валли укçа питĕ нумай расходланипе пула халăх массисен пурнăçĕ чĕтме çук начарланса пырать. Тӳрремĕнех тата тӳрĕ мар майсемпе пухакан налогсем пĕрмаях ӳсеççĕ. 1952—1953 бюджет çулĕнче пухакан налогсем США-ра, 1937—1938 бюджет çулĕнче тăнлаштарсан, 12 хут ытла ӳснĕ, Англире—3 хут, Францире—2,6 хут, Италире 1,5 хут ӳснĕ.

Мĕнпур капиталистла çĕршывсенче ĕççыннисен пурнăç шайĕ пĕрмаях чакса пырать, таварсен хакĕсем хăвăрт ӳссе пыраççĕ. Сăмахран, Англире юлашки икĕ çул хушшинче апат-çимĕç таварĕсен хакĕсем вăтамран 40 процент ӳснĕ. Правительствăн статистики кăтартнă тăрăх, 1951 çулхи октябрьтен пуçласа 1953 çулхи марта çитиччен, çу хакĕ 20 процент, сыр хакĕ—86 процент, аш консервин хакĕ—90 процент, рис хакĕ 50 процент ӳснĕ. Унта хăшпĕр апат-çимĕç таварĕсене карточкăсем тăрăх сутас йĕркене халĕ те улăштармаи-ха. Апат-çимĕçе карточкăсем тăрăх памалли норăсене чакарсах пыраççĕ.

Англин апат-çимĕç министерстви сентябрь уйăхĕнчен пуçласа таварсен хакне çĕнĕрен ӳстерни çинчен пĕлтернĕ. Ашкакай хакĕ 10 процент, сахăр тата тĕрлĕ çусен хакĕсем 5—10 процент таран ӳснĕ.

Рабочи класс чухăнланса пынине ĕçсĕррисен миллионшар çарĕ пурри те кăтартса парать. Ĕç суккине пула, ĕçсĕррисем кăна мар, ĕçлекеннисем те хĕн-хур тӳсеççĕ. Сăмахран, Италире ĕçсĕррисен хисепĕ 2 миллион çын шутланать. Кунсăр пуçне, хăшпĕр кунсенче çеç ĕç тупакаканнисем шучĕ 4 миллион та 254 пин çынна çитет. Ку вăл пĕтĕм рабочисен 22 процентĕ пулать. Çавăн пекех тата малтанхи хут ĕç шыракан çамрăксем 677 700 çын, аслă шкула пĕтерсĕ хыççăн ĕç тупайманнисем 120 пин çынна яхăн шутланаççĕ. Ялхуçалăхĕнче вăхăтран вăхăта кăна ĕçлекенсен хисепĕ 2 миллион çынна яхăн. Ĕçсĕррисен пурнăçĕ калама çук йывăр. Рабочи вăхăт уйăх ĕçсĕр пурăнсан хыççăн, вăл питĕ пĕчĕк пособие те илме пăрахаççĕ. Ĕçлекеннисем те нихăш пурнăçне ниçта та çитермеççĕ. Вĕсене ĕç укçи пурăнма кирлĕ минимумăн 45—50 процентне кăна тӳлеççĕ.

Францире 600 пин çын ытла ĕçсĕр тăрса юлнă, эрнере темиçе кун кăна ĕçлекеннисем 2,5 миллион çынна çитеççĕ. Ĕçсĕррисем нумайланса пыни çĕршыва васкаса хĕçпăшаллантарнинчен. Вьетнамра саратуллă вăрçă пынинчен килет. Çĕршывра таварсен хакĕсем вĕçĕмсĕр ӳснине пула халăх хăйне кирлĕ таварсем туянаймасть. Производствăра йĕркесĕрлĕх çуккине пула Францире çулталăкра вăтам шутпа 2.500 рабочи вилет, 60 пин рабочи сусăрланать (вĕсем пачах ĕçлеймин пулаççĕ), аманнипе 1.600 пин рабочи вăхăтлăха ĕçсĕр тăрса юлать.

Францире государство бюджечĕн виçĕ пайĕнчен пĕр пайĕ ытла Вьетнам халăхне хирĕç вăрçа каять.

Японире тата Хĕвеланăç Германири рабочисемпе ĕççыннисем уйрăмах йывăр условисенче пурăнаççĕ. Иосида тата Аденауэр правительствисем çĕнĕрен çар тусă хума, оккупаци расхочĕсене витме укçа нумай расходлаççĕ. Хĕвеланăç Германири чи пысăк промышленноçлă хуласенчен пĕринче—Дортмундра ĕççынни çамрăкĕсенчен çакна ыйтса пĕлнĕ: çамрăксем мĕншĕн авланмасăр пурăнаççĕ? Сĕр ответран тăхăрвуннăшĕн сăлтавĕ çакă иек пулнă: ĕç çук, ĕç укçи питĕ пĕчĕккĕ, ыранхи пурнăç шанчăклă мар.

Чи пысăк услам илес шутпа империалистсем ытти çĕршывсенчи, уйрăмах кая юлнă çĕршывсенчи халăхсене чуралантараççĕ, вĕсене çаратса пурăнаççĕ. Тĕслĕхшĕн Африкăна илĕпĕр. 1952 çулхи декабрьте ООН пĕлтернĕ тăрăх, Африка ĕççыннисенчен 67 проценчĕ 15 çула çитиччен вилет. Кунтан ниçта тĕлĕнмелли те çук: африкăнецсен пурнăçĕ чĕтме çук йывăр. Экваторти Африкăра 4 миллион çын пурăнать. Вĕсем валли кунта пĕтĕмпе те 155 врач çеç. Тепĕр майлă каласан, 26 пин çынна пĕр врача анчах тивет. Халăха сутма кăларас ĕç тата начартарах тăрать. Африканецсенчен çырма, вулама пĕлекеннисем 5 процент кăна.

Колонисенче тата пăхăнса тăракан çĕршывсенче ĕçхресченĕсен пурнăçĕ уйрăмах япăх. Вĕсене хăйсен феодалĕсемпе буржуазийĕ тата ют çĕршыв капиталĕ пусмăрлать. Сывăхри Хĕвелтухăçĕнчи пур çĕршывсенче те çĕрĕн 75 процентне помещиксем хăйсен аллинче тытса тăраççĕ. Кӳ çеç те мар. Хресчен çĕршĕн, шывшăн, вильăхшăн, вăрмантан тата ялхуçалăхĕнчи ĕç хатĕрĕсемшĕн хăй ĕçлесе тунă тырпулăн пилĕк пайĕнчен пĕр пайĕ таран помещике парать.

Америкăри ĕççыннисем те чухăн пурнăçпа тертленеççĕ. Хĕçпăшал нумай туса кăларни рабочи класа чухăнлатать. Налогсем, куллен кирлĕ таварсен хакĕсем пĕрмаях ӳсса пыраççĕ. Ĕçсĕррисен хисепĕ кунта 13 миллиона çитнĕ. Апат-çимĕç, кĕпе-тумтир туянма, хваттершĕн, медицина пулăшăвĕшĕн тӳлеме ĕççыннисен укçа çук.

Америкăри пĕр профсоюз хаçачĕ «Сноньюс» çапла çырать: «Ĕç укçи питĕ сахал пирки, Сурсĕр Каролина штатĕнчи тăватă çынлă çемьере çирлекенсем нумай, иккĕшĕ кăна вилмелле пултарассĕ, ыттисен вара вилмелле анчах юлать. Вĕсем вилесĕсĕн пытарма та укçа çитмест... Сурсĕр Каролинăра ĕççыннисем, çĕршыври ытти вырăнсенчи пекех, чирсенчен сыватнăшăн укçа тӳлеме пултараймаççĕ...».

Кун пек чăрсăр ирттарасан тĕслĕхсене Америкăпа Англи, капитализмла ытти çĕршывсем тăрăх та темĕн чухлех илсе кăтартма пулать.

Савăн пек ĕнтĕ капитализмла пурнăç ĕçре.

Г. ЦАРЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 3. Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редактор—0-67, редактор заместителĕ—4-17, ответлă секретарь—4-23, секретариат—3-54, промышленность пайĕ—5-74, информаци пайĕ—19-37, парти пурнăç пайĕ—8-08, общество пайĕ—6-64, пропаганда пайĕ—5-21, ялхуçалăх пайĕ—3-97, культура пайĕ—8-61, совет строительстви пайĕ—3-54, çырусен пайĕ—7-33, издательство конторĕ—0-23.

ИХ 00024. Типография № 1 Министерства культуры Чувашской АССР. Заказ № 2328. Тираж 20.000 экз.